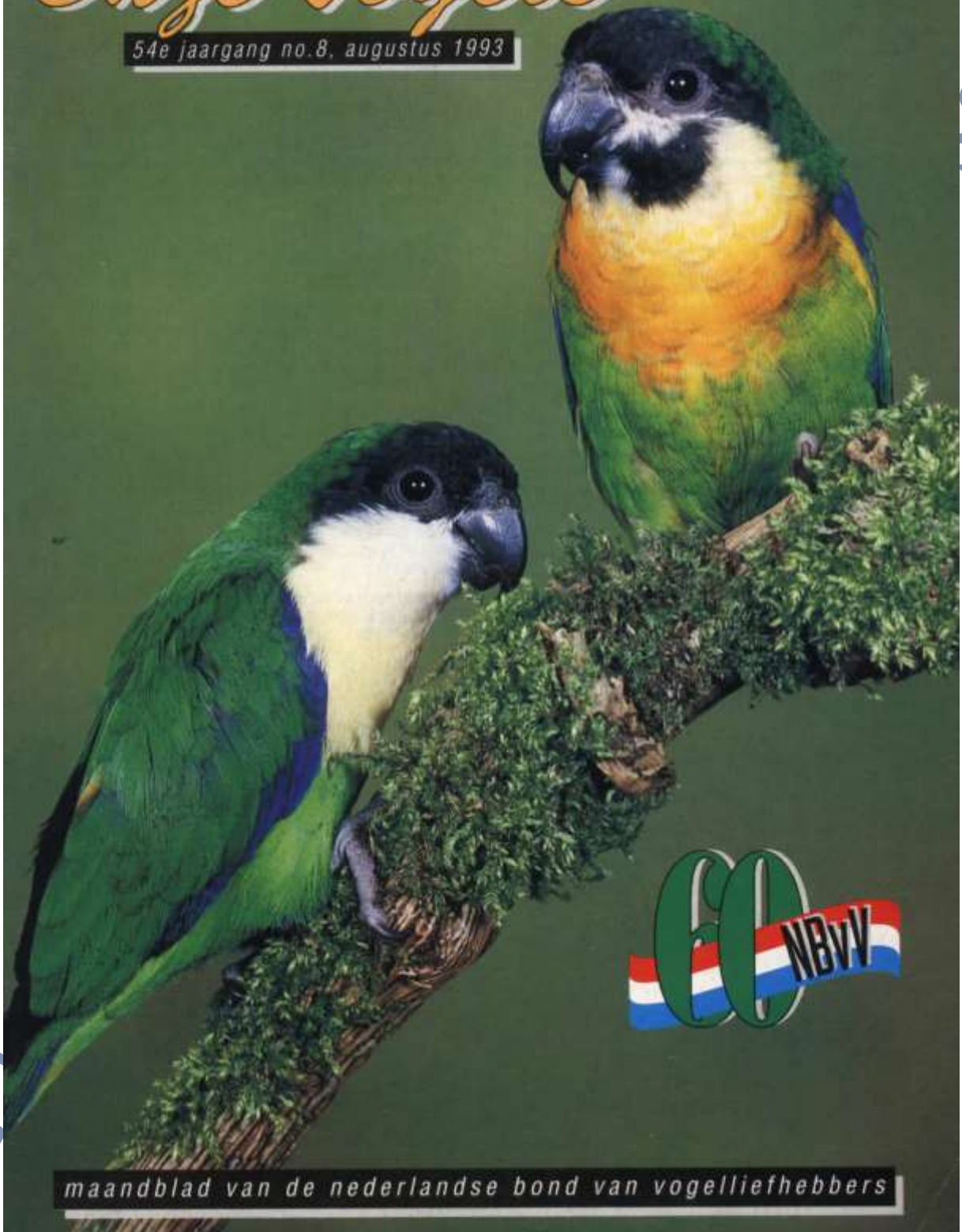

Onze Vogels

54e jaargang no.8, augustus 1993

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

se

Vijg-parkieten

1

*V*ij hebben de korte gedrongen bouw van de grotere papegaaien, maar niet de lengte, ze leven in het woud en het zijn echte boomvogels, vandaar hun zware snavel en kop in verhouding tot de rest van het lichaam, hun zeer krachtige greep van de poten, werkelijk opvallend en hun muisachtige bewegingen, heen en weerschiend over de boomtakken. Hun benaming danken zij aan het verorberen van wilde vijgen, die in allerlei rijpingsstadia in hun woongebied voorkomen, waarvan ze stellig de zaadjes opeten volgens natuurwaarnemingen, het vruchtvlees vaak laten vallen. Daarnaast nemen ze ongetwijfeld ook allerlei andere zaden en bessen, bloemdelen en nectar, alsmede kleine insecten en larven. In de liefhebberij worden ze beschouwd als zeldzaamheden en men vindt nauwelijks literatuur over hen noch over hun voorkomen en gewoonten in hun leefgebied noch over opgedane ervaringen in de volière. Zeker is, dat ze erg verwant zijn met Lorie's.

Psittaculirostris

Dit geslacht omvat de Salvadori-, de Desmarest- en Edward Vijgparkieten, die alle drie geïmporteerd werden. Met hun krachtige snavels, hun korte afgeronde staartjes, hun plumpe bouw en verlengde sieren aan de oorstreek, behoren zij tot de meest begeerde en meest opvallende van alle fraaie papegaaitjes. Ze herinneren in hun bewegingen en gedrag sterk aan Lorie's.

Psittaculirostris salvadori

De Salvadori Vijgparkiet, vernoemd in 1880 naar de Italiaanse Graaf, die 490 soorten van Nieuw Guinea beschreef, hoewel hij er nooit geweest was. De Salvadori bewoont de regenwouden van de Noordkust van Nieuw Guinea. Deze heeft een opgewekt en levendig karakter, een 'stoute' kop en de meest opvallende veerformatie van allen. Een groene vogel veel mooier als de afbeelding in Forshaw, u moet hem eens zien in vol zonlicht met de schitterende reflecterende groen en blauw tinten van de kop, de prachtige rode borstband bij het mannetje, vervangen door het zachte hemelsblauw bij de pop en de magnifieke verlengde gele oortool bij de man, iets minder krachtig bij de pop. Vrijwel alle Vijgparkieten worden als zeldzaam beschouwd, maar men bedenke wel, dat deze vogels, die in kleine groepjes, alleen in het gebladerte van de boomtoppen voorkomen, zeer gemakkelijk overzien worden.

Psittaculirostris desmarestii

Deze komt op de vogelkop van Nieuw Guinea en enige eilandjes voor, heeft een vrij klein verspreidingsgebied, bezit echter het lieflijkste verenparkje van dit geslacht, uitgevoerd in zacht oranje en blauw. Ook voor deze geldt, dat hij in feite veel mooier is, als de afbeelding in Forshaw's boek. Prachtig is de kop van deze vogel, de Engelsen noemen hem de Goudhoofd Vijgparkiet. Voorhoofd bruin en achterhoofd oranje van een zeer fijne kwaliteit, soms afgegrensd door een bandje Mauve-blauw. Onder het oog bevindt zich een plekje hemelsblauw en de wangen en hals zijn lichtgroen met wisselend oranje. Er is een blauwe halsband, die de overgang naar de wijnkleurige borst markeert. Alle Psittaculirostris hebben zwarte snavels en rood-bruine ogen. Bij de Desmarest is bij de volwassen vogels het geslachtsverschil moeilijk vast te stellen. Ik zag twee zendingen van deze vogels, beide waren niet dezelfde varie-

teit, maar kon nauwelijks mannen en poppen onderscheiden. Gezegd wordt, dat de poppen een minder oranje, maar meer groenoranje wang hebben, terwijl ook de blauwe plek onder het oog minder markant zou zijn. Zolang er echter geen succesvolle broedparen gevormd zijn, zullen we weinig zekerheid hebben over de uiterlijke kenmerken van mannen, poppen en jonge vogels. Evenmin zal ons duidelijk worden op welke leeftijd de vogels teelbaar worden en wanneer de vogels het jeugdkleed omwisselen. Forshaw vermeldt 6 variëteiten van de Desmarest, alle onderling gering verschil, b.v. kan de wangkleur geel-oranje of geel worden, soms oranje met groene stippen. Ook de Desmarest is een woudbewoner, die opgemerkt werd, hangend aan vijgentrossen. Zijn vlucht zou snel en direct zijn. Ook is er een observatie, die meldt, dat meerdere Desmarest parkieten meerdere nestholten in één grote boom bezochten, suggererend de mogelijkheid van koloniebroed.

Psittaculirostris edwardsii

De Edward Vijgparkiet. Vaak wordt deze beschouwd als de mooiste vijgparkiet. Ongetwijfeld zijn de mannen van begeesterende schoonheid met hun felrode borst en buik, de hals eveneens rood met over de borst een brede blauw-zwarte band. De oorstreek bestaat weer uit gele veertjes, die opvallend lang zijn, van daar de Duitse naam 'Schmuck-Ohr Papagei'. Ook de oogstreek is opvallend. Er zijn rode irissen en een zwarte oogband verbindt beide ogen via het achterhoofd, de groene kop zo duidelijk afgrenzend. De poppen hebben een geelgroene borst en buikpartij terwijl de borstband breed en donkerblauw is. De jongen zijn als de poppen, maar te onderscheiden doordat de wangen geel zijn met rood, de oorstreek groengeel is en de iris bruin-rood. Wanneer de borstbuikpartij van jonge mannen rood kleurt is niet bekend, maar drie maanden na ontvangst van een importzending, zag ik meerdere jonge mannen rode veertjes op de buik krijgen, zodat ik het mogelijk acht, dat dit rond het eerste levensjaar zal zijn. Natuurwaarnemingen spreken van een ongewone woudbewoner, vaak solitair waargenomen, vlot bewegend door de bovenste buitenste takken van bomen.

Het geslacht Opositta

Dit is het tweede geslacht hetwelk tot de vijgparkieten gerekend wordt. Ze

verschillen in enkele opzichten van het vorige geslacht. Zo ontbreken sieren aan de oorstreek en is de neus-regio onbevederd. Het zijn echter even gedrongen, stevige papegaaitjes als de vorige met naar verhouding krachtige snavels en koppen. Van de Dubbeloog Vijgparkiet beschrijft Forshaw acht variëteiten, waarvan er drie in Noord-Oost Australië voorkomen, de Marshall, Macleanyana en Coxenii-variëteit. De overige komen vrijwel langs de gehele kust van Nieuw Guinea voor.

Opositta-gullemiterti

De Oranjeborst Vijgparkiet komt in zeven variëteiten voor. Hieronder bevinden zich de mooiste aller Vijgparkieten. Sommige dragen met recht de naam Maskerpapegaaitjes (O.g.su-avissima), aangezien een smalle witte wangvlek tussen twee zwarte velden ingebed wordt, boven het voorhoofd tot rond de ogen, onder de hals-regio. Ze zijn waargenomen tot een hoogte van 500 meter vrij sporadisch verspreid, maar mogelijk vaak overzien. Ze vliegen snel en direct, meest in paren of kleine groepen, lawaaiig en aandacht trekkend onder de boomtoppen. Als ze zich voeden geschiedt dat rustig en onopvallend.

Opositta-diophthalma variëteiten

Zijn zeer fraaie vogels, die hun naam Dubbeloog Vijgparkiet danken aan het feit, dat door de vaak zes kleuren rond het oog, de indruk van een Dubbeloog gesuggereerd wordt. Hier zijn slechts enige kleine importen geweest van één variëteit, O.diophthalma diophthalma. Hun verspreidingsgebied is wat ruimer als van de Oranjeborst. De onderlinge verschillen in variëteiten zijn gering maar wel opvallend. Het mannetje is rood op voorhoofd en wangen, heeft een blauwe oogstreep voor het oog, aan de wangzijde is er een duidelijke paars-blauwe band. De flanken en borstzijde zijn geel, soms nauwelijks opvallend. De poppen hebben de wangen zacht bruin-rosse. Ze komen tot grote hoogte voor n.l. 1600 meter. Uit Australië zijn wat uitgebreide natuurwaarnemingen afkomstig. Forshaw zelf telde wel eens een slaap-boom met 200 exemplaren erin. De Coxenii variëteit geldt in Australië als zeldzaam. Ze voeden zich met bessen, vijgen, zaden, nectar, insecten en larven. Slechts een deel wordt verorberd, de rest valt op de grond. Forshaw zelf zag de zaadjes uit de vijgen eten, niet het vruchtvlees. Ook zag men hen nectar zui-

osel

De

gen uit bloesem, in gezelschap van Lorie's. Een verrot stuk hout werd opengehakt op zoek naar larven waarschijnlijk. De broedtijd valt in maart in Noord Irian en in augustus in Zuid Irian. Ze hakken hun nestholtes zelf uit in horizontale- maar ook verticale boomtakken. Meerdere gaten werden vaak geproduceerd. Beide ouders voerden de jongen en de man voert de pop in de broedtijd. De jongen kleuren waarschijnlijk voor het eind van het eerste jaar.

Rosemary Low schrijft ons over Vijgparkieten het volgende:

Het kweken van vijgparkieten is een uitdaging die slechts bij een klein aantal vogelliefhebbers tot op heden succes opleverde. Import vanuit Nieuw Guinea van deze kleine vogels begon een tiental jaren terug. Er was weinig bekend over hun eis en het grootste deel haalde het niet tot men ontdekte dat vijgparkieten een hoger gehalte vitamine K nodig hebben dan de meeste andere vogels. Vijgen of men suggereerde ook het cambium van de vijgeboom, heeft een hoog vitamine K gehalte. Deze vitamine is zeer waardevol omdat het instaat voor de klontering van het bloed. Bij vogels die in de volière gehouden werden was bloedvloeing uit de eierstokken van leggende poppen, evenals andere problemen, een oorzaak die slechts opgelost werd nadat men aan de voeding vitamine K toevoegde. Toen dat verbeterd was, kwam men tot de vaststelling dat vele paren vijgparkieten net zo dikwijls nestelden als de lories. Ondanks dat stierven de meeste jongen van de *Psittaculirostris* soorten (**Salvadori's- Edwards em Demarest**) voor ze een week oud waren.

Meer succes.

Meer succes werd verkregen met de Dubbeloog Vijgparkiet (**Opositta diopthalma**). Daarom was het de moeite waard even een licht op te steken betreffende de voeding bij succesvolle kwekers. In 1988 werd deze soort in 2 verzamelingen gekweekt in Australië. In Lord MC Alpine's Pearl Coast Zoo in Broome West Australië, werden 3 jongen door hun ouders grootgebracht. Toen Graham Taylor, de manager van de Zoo het mij vertelde, was mijn eerste vraag "Wat was het opfokvoer"? En hij zei me "vijgen verzameld in het wild, doch deze waren overdekt met insecten". In het Currumbin heiligdom (zeer bekend door zijn zwermen lories die op de

toeristen afkomen om gevoed te worden) werd een dubbeloogvijgparkiet gekweekt, de ondersoort **macleayana**, bekend als de Roodwenkbrauw dubbeloog vijgparkiet. Dit ras komt enkel voor in Queensland en is daarom onbekend in de vogelwereld buiten hun eigen biotoop. In Europa zijn we enkel vertrouwd met de ondersoorten van Nieuw Guinea. Het Currumbin- succes moet wellicht toegeschreven worden aan het feit dat de

ouders dagelijks 70 kleine alsook 18 tot 20 grote vijgen werden aangeboden. In het broedrapport dat verscheen in Australian Aviculture van juni 1988, werd er geen melding gemaakt van levend voedsel dat op de vijgen zou gezeten hebben doch ongetwijfeld zullen vele kleine insecten hierbij gehoord hebben als ze dagelijks vers verzameld en 3 maal per dag toegediend werden. Op zeker ogenblik geloofde ik dat dierlijk proteï-

osel

De

Tijg-parkieten

2

3

4

343

osel

De

ne de sleutel tot succes betekende bij de kweek van vijgpapegaaien. De eerste opgetekende kweekresultaten van Salvadori's en Edward Vijgparkieten kwamen uit Duitsland en in beide gevallen was levend voedsel in het opfokvoer opgenomen, kleine rose maden in eerste instantie en als tweede meelwormen. Toen ik nog in Loro Park vertoefde, was het mislukken van de kweek met vijgparkieten voor mij een grote ontgoocheling. Het enige jong dat in de pluimen kwam, een Salvadori's, was diegene waarvan de ouders tussen de 100 en 200 meelwormen dagelijks gedurende de eerste 3 weken aan het jong voerden (het was zeer moeilijk meelwormen te voeren bij heet weer, die trokken grote aantallen mieren aan. Dit waren de factoren die me lieten geloven dat levend voedsel onontbeerlijk was om te slagen, maar dat is niet de zaak. In de U.S.A. heeft Jan van Oosten de *Psittaculirostris* (benaderd dicht de Oranjebuik vijgparkiet) gekweekt op een gevarieerd dieet dat geen levend voedsel bevatte. Twee recente successen in Duitsland zijn meer de moeite waard om op te tekenen, daar opnieuw beide kwekers levend voedsel gebruikten. Angelika Fergenbauer-Kimmel (*Trochilus* 1986) geeft ze larven en kleine maden. Het basisdieet bevat gevarieerd seizoenfruit; allertei bessen, wortelen en een grasparkietenmengeling of een mengeling van tarwe, boekweit, saffloer en miliet. Haar paar werd gehouden in een kooi van 90x60x80 cm, ze broedde in een boomstam van 9 cm diameter en 15 cm hoog. Ieder geval houden vijgparkieten van kleine nestkasten en die zijn ook gemakkelijk te inspecteren, alhoewel dit nest niet werd gecontroleerd. De 2 eieren kwamen uit na een broedperiode van 21 dagen en de jonge vogels vlogen uit na 35 en 39 dagen. Beide jongen waren mannen en het is interessant te weten dat de eerste rode veertjes op de wangen verschijnen na 10 maanden. In het broedcentrum van Palmitos Park hebben we 4 Dubbeloog Vijgparkieten verdeeld als 2 paren. Na ongeveer 4 maanden begonnen een paar rode veertjes te verschijnen op de wangen van een van deze "poppen". Binnen een maand had ze een volwassen mannenkopkleur. Gelukkig hebben we poppen kunnen vinden in Engeland. K en H Haefekin vermelden hun successen in *Die Gefiederte Welt* in 1989. Hun koppel was gehuisvest

in een binnenvolière van 1,6 m lang, 80 cm breed en 1,6 m hoog. Er werden voor de eerste maal 2 eieren gelegd, een ervan werd uit het nest geworpen en uit het andere kwam een jong. Het verliet het nest na 45 dagen. Het volgende nest leverde een jong, reeds kort na het vorige broedsel en verliet het nest na 38 dagen. Het derde broed begon op 12 juni, 2 jongen kwamen 23 dagen later uit en beiden verlieten het nest op 14 augustus. Er werd geen levend voedsel verstrekt aan het jong van het eerste nest, doch nadien werden dagelijks ongeveer 15 maden gegeven. Het opfokvoer bestond uit het in de handel verkrijgbare waarbij Orlux insektervoer, hardgekookt ei, wortelen en calcium in poedervorm; een fruitmengeling bestaande uit vijgen, bessen, appel, peer, banaan, kiwi, vlierbessen, meloen, komkommer, tomaten, maiskolven, aardbeien, zwarte bessen en geweekte sultanas. Tweemaal per week werden multivitaminen aan het voedsel toegevoegd. Het paar ontving eveneens kleine zaden, zonnebloempitten en een mengeling gekiemde zaden waarbij mungobonen.

Uitverkoren voedsel.

Volgens eigen ondervinding, is het uitverkoren voedsel voor deze soorten geweekte vijgen en trosgerst. Zelfs voor de houder van slechts een paar is het waard droge vijgen te kopen met de kist gelijk daar deze goed blijven. Geef minimaal een vijg per vogel dagelijks (meer indien mogelijk) en week deze in water, op zijn minst 4 uur, alvorens te verstrekken. Vijgen die gedroogd zijn krijgen hun voedingswaarde terug en zijn een uitstekend voedsel. Vreemd genoeg eten de vogels ze zelfs liever dan verse vijgen. Een belangrijk aspect voor de verzorging van alle vijgparkieten is het verstrekken van knaagmateriaal, bij voorkeur hard hout. Verse groene takken alhoewel graag aangenomen, zijn niet hard genoeg om hun snavel

tegen overgroeiing te beschermen. Hun snavels kunnen groeien met een snelheid die men bij andere papegaaien niet kent en kunnen vlug misvormd worden indien men die niet verzorgt. Raadpleeg de dierenarts voor een goede bron van vitamine, ik zelf gebruik Konakton. Alhoewel het een redelijk sterke reuk en smaak heeft, werd het nooit geweigerd omdat ik één druppel doe op iedere vijg dagelijks.

De vibrerende kleuren en het fascinerende gedrag van de vijgparkieten rangschikt ze onder de meest gewilde aller volièrevogels. Ze in het oog houden is een lust! Ze schijnen het gelukkigst in kleine groepen doch, helaas als ze met broeden beginnen, treden er problemen op en is het raadzaam ieder paar apart te houden. Zorgvuldige aandacht moet geschonken worden bij het samenstellen van hun voeding. Niemand mag deze wonderbare kleine vogels houden indien hij niet de tijd heeft er tot in de puntjes voor te zorgen. Ik heb zelf vernomen dat er mensen bestaan die ze houden zonder vijgen, dat is notabene hun natuurlijk voedsel en iets dat ze graag lusten. Hoe kan dan iemand hen het genoeg ontnemen de kleine zaadjes eruit te halen. Vijgentijd is het hoogtepunt van hun dag.

Onderschriften

- 1) Edwards vijgparkieten
- 2) Desmarest vijgparkiet
- 3) Salvadori vijgparkiet
- 4) Dubbeloog vijgparkiet
- 5) Oranjeborst vijgparkiet

Het Bruinrugekstertje

Tekst: Piet Buijsman Foto: Ton de Bruijn.

Ekstertjes, ze zijn er in 6 soorten. Het leukste zou zijn als je, als vogelliefhebber, zo'n hele familie aanschaft, maar dat vergt dan wel wat ruimte. Mijn voorkeur ging uit naar het Dwergekstertje, *Spermestes nana*, in de volksmond ook wel "mini gordelgrasvink" genoemd. Aangezien dit soort helaas op dat moment niet te verkrijgen was, werd gekozen voor het **Bruinrugekstertje**, *Spermestes bicolor nigriceps*. Dit overigens zeer leuk getekende vogeltje, bezit dezelfde kleuren als de driekleurnon, bruin, zwart en wit. Ik heb de beschikking over een binnenvlucht met kooienvluchtjes en een buitenvolière. Er kan dus het gehele jaar door gekweekt en ervaringen opgedaan worden. Dat is toch wel een voorrecht, want veel liefhebbers zijn alleen op de zomermaanden aangewezen met hun buitenvolière. Ekstertjes zijn vaak nogal schrikachtig. Daarom werden de vier in mijn bezit zijnde exemplaren per twee in een ruime kooi van 100x50x50cm geplaatst. Als nestgelegenheid werd het zogenaamde kanariekastje verstrekt. Deze kastjes werden door de vogels flink vol gestouwd met cocosvezel en sisal. Het ene paar hield het hierbij, maar bij de andere twee lagen er na drie dagen 6 eitjes. Er klopte dus iets niet, want zo-

als u misschien wel weet, leggen de meeste kleine vogels per dag en de grotere soorten (vooral parkietachtigen) om de dag een ei. Uiterlijk is er bij Bruinrugekstertjes geen verschil tussen man en pop en de man laat ook geen zang horen. Er werd dus gewoon van partner gewisseld. Het bleek een goede gok, niet omdat ze direct samen in het nestje doken, want dat is een vaste gewoonte, maar na enkele dagen lag er een eitje en werd het legsel tot 5 stuks gecompleteerd. Reeds na enkele dagen was aan de donkere en glanzend van kleur zijnde eitjes te zien dat ze bevrucht waren. Na enige jaren ervaring kan iedere liefhebber zo iets zien, zonder de eitjes in de hand te nemen. Het broeden gebeurde door man en pop. De vogels kwamen alleen om te eten en zich te ontlasten van hun nestje. Zodra er iemand in hun omgeving kwam, doken ze weg. Toen na zo'n 14 dagen het grote ogenblik was aangebroken, bleek ik in het bezit te zijn van vier jonge ekstertjes. Gevoerd werd er de eerste paar dagen maar matig, hetgeen aan hun kropjes was waar te nemen. Eivoer werd bijna niet aangeraakt door de oudervogels, wel werden vooral gekweekte en gekiemde zaden opgenomen. Dat werd nu volop verstrekt met als aanvulling en-

kele geknipte meelwormen. De groei kwam er toen beter in en na 9 dagen werden de jongen voorzien van 2.3 mm ringen. Sommige soorten jongen, zoals bijvoorbeeld de bandvink, maakt vanaf de eerste dag al een piepend geluid. De ekstertjes doen dat pas na de tiende dag en opvallend was toen ook het rustiger gedrag van de ouders. Bij nestcontrole lieten de pas 18 dagen oude jongen zich spontaan uit het nestje vallen. Dit was een paar dagen te vroeg, maar zoals bekend, terug zetten heeft dan geen zin meer. Het verliep verder gelukkig toch goed en ze werden weer terug gelokt door hun ouders. Veel kleur en tekening is nog niet te zien bij deze jongen, ze zijn dof grauwbrown. Maar, het geeft je als vogelliefhebber wel een voldaan gevoel om ze, voorzien van een vaste voeding, naast hun ouders op stok te zien. Als deze nieuwe aanwas over enkele maanden de prachtige flank- en fijne vleugeltekening zullen verkrijgen, dan kan je als vogelliefhebber eigenlijk nog maar een zin zeggen: Wat zijn ONZE VOGELS toch boeiend, wat is het toch een pracht van een hobby.

1

Bij onze volièrevogels thuis

Na vele malen de dia's bekeken te hebben van ons bezoek aan Sumatra, (zie Onze Vogels nr.4 van 1992), begon, als we maar aan deze reis terugdachten, de reislust weer te kriebelen. Om deze kriebels wat te onderdrukken maar eens een aantal reisfolders opgehaald en hierin gespeurd. Na enige gecijfer bleek dat een bezoek aan Sri Lanka tot onze mogelijkheden behoorde, en hebben we besloten om deze reis in augustus '92 te maken. Omdat er ook een paar niet vogelgekken met ons de reis zouden maken, hebben wij ervoor gekozen om eerst een georganiseerde rondreis te maken, waarna we zelfstandig konden rondtrekken. In de praktijk is dit zeer prettig gebleken en hebben we een redelijk totaalbeeld van Sri Lanka gekregen.

Zowel voor de vogelgek als voor de normale toerist was deze reis zeer de moeite waard. Nu iets over het eiland, want Sri Lanka is een eiland, voorheen bekend onder de naam Ceylon. Het ligt zuidoost onder India en is zo groot als de Benelux. Ik zal de reis niet uitvoerig beschrijven, maar meer de zaken noemen die voor vogelliefhebbers voorop komen, namelijk de zaken die direkt met vogels te maken hebben. De vogels die ons direkt opvielen zijn de huiskraaien (C.splendens) deze komen bij bijna elke drukere bewoning voor. Op het strand tijdens een vismarkt vlogen er wolken kraaien rond. Bij ons hotel in Colombo hoorden we harde fluittonen uit de struiken komen, wij dus meteen op onderzoek en we vonden hier de koel.

De koel (*Eudynamis scolopacea*), is een vogel zo groot als een kauw, maar heeft een langere staart. De-

2

man is gitzwart met een groenige snavel, de pop is bruin met witte vlekken. De koel behoort tot de koekoeken, en parasiteert op de huiskraai. Ook maina's waren er veel in Colombo, zij nemen daar de plaats in van de spreuwen bij ons in Nederland. Reizend naar het noorden rijden we door een zeer waterrijk gebied, met veel rijstteit. Hier vele watervogels o.a. grote zilverreigers, blauwe reigers (ja, dezelfde als de onze), de nimmerzat en de witborst of smyrna ijsvogel (*H.smyrnensis*). Deze laatste zagen we zelfs tussen de huizen. Ook de Europese ijsvogel hebben we regelmatig gezien. Een bijzondere watervogel is de jacana of waterfazant, deze ralachtigevogel kan door z'n lange tenen zelfs over de bladeren van wa-

De l

osel

3

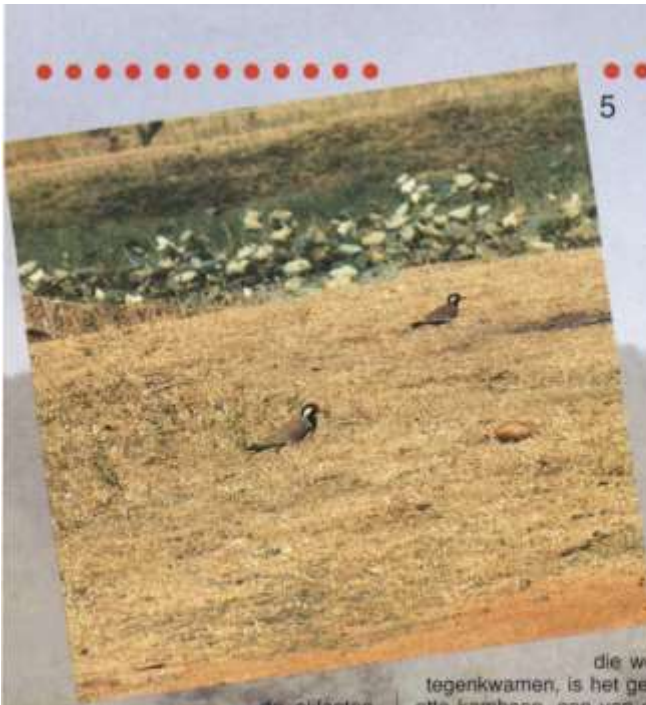
terplanten als de lotus lopen. De Indi-
sche scharrelaar (*C. bengalensis*),
een prachtige combinatie van he-
melsblauw met een klaborst, was in
de bomen te bewonderen. Deze vogel
is zo groot als een Vlaamse gaai. Na
een dag onderweg te zijn geweest,
kreeg onze chauffeur (we hadden een
busje met chauffeur voor ons alleen,
wat een luxe) in de gaten dat hij vogel-
gekken in zijn busje had, en hij
hielp vanaf dat moment ook speuren
naar vogels, we stonden vanaf dat
moment ook op de raarste plaatsen
stil om even een vogel te bekijken. De
vogels zijn absoluut niet schuw, dit
komt voornamelijk omdat er niet op
vogels gejaagd wordt, want alle die-
ren en planten zijn volledig be-
schermd. Verder naar het noorden
hebben we diverse oudheden als pa-
leizen, tempels en ruines bezocht, de-
ze plaatsen zijn voor de vogels pretti-
ge plaatsen omdat het er rustig is en
er genoeg voedsel en beschutting te
vinden is. Een vogel die hier voorkomt
is de coucal (*C. sinensis*), een ekster-
grote vogel waarvan de vleugels en
rug kastanjebruin zijn, de rest is
zwart. Ook hebben wij hier een van
de mooiste vogels van de reis gezien,
n.l. de kleine menievogel (*P. cinnamo-
meus*). Het mannetje heeft een
meniekleurige borst, gitzwart masker,
helder grijze kop en rug, de grote
vleugelpennen zijn evenals de staart
zwart, de vleugelspiegels zijn menie-
rood. De vogel is zo groot als een

geelgora. De pop is geel (p.v. menie-
kleuring. De temperatuur schommelt
rond de 28°C, in het berggedeelte ligt
de temperatuur rond de 22°C. Door
de warmte overdag zijn er veel vogels
die pas aan het eind van de middag
tevoorschijn komen. Een voorbeeld
hiervan is de halsbandparkiet. De par-
kieten zitten tijdens de grote warmte
tussen het loof van de struiken en bo-
men, maar aan het eind van de mid-
dag komen ze tevoorschijn en verza-
melen ze zich tot enorme groepen die
pijlsnelle rondes vliegen. Een prachtig
gezicht deze vogels in volle vlucht
snelle wenkingen te zien uitvoeren.
Wel een behoorlijk kabaal als honder-
den parkieten zich tot een vlucht ver-
zamelen. Roofvogels ontbreken op
Sri Lanka niet, de bekendste is wel de
Bhramaanse wouw, een vogel zo

groot als een buizerd waarmee het
gedrag ook wel wat overeenkomst
vertoont. De Bhramaanse wouw heeft
een witte kop en borst en is verder
kastanjebruin. Een andere grote roof-
vogel is de gekulde havikadelaar.
Een echte bosvogel, lijkt veel op een
havik maar dan wel een met een
rechtopstaande kulf. Van het noorden
naar het zuiden komt je door het cen-
trale bergland, hier tref je een heel an-
der biotoop aan, veel theeplantages
maar ook nog wel enorme bossen. De
theeplantages zijn ook weer ware pa-
radizen voor vogels, die je hier dan
ook overal ziet. Verschillende vlie-
genvangers en ook brilvogeltjes. In
gebieden met grote bomen vindt je
ook de roodrugspecht (*D. benghalen-
se*), wij hebben zelfs een nest met
jongen gevonden. Nu ik toch al iets
over de flora vermeld heb, ga ik hier
even op door. De meeste beplanting,
op het door ons bekeken deel van het
eiland, bestaat uit zogenaamde nuts-
beplanting, dus beplanting waar je
iets aan hebt, of het produceert vruch-
ten b.v. banaan, cocosnoot, of je ge-
bruikt de bladeren als dak voor je wo-
ning. Uit sommige planten wordt olie
gewonnen (palmolie), en zo zijn er ve-
le voorbeelden meer op te noemen.
Deze nutsbeplanting stamt al uit de
koloniale tijd. Sri Lanka is een kolonie
geweest van Nederland en van Eng-
land, Jammer is wel, dat er niet al te
veel oorspronkelijke beplanting over
is. De vogels maakt het schijnbaar
niets uit, want zij bouwen overal hun
nesten en eten ook de vruchten en
zaden van de "vreemde" planten.
Even weer verder met de reis. Een
plaats in het hoogland waar wij heb-
ben overnacht is Kandy. Dit is een
plaats die zeker even genoemd mag
worden, want hier zijn een paar op-
merkelijke zaken over te schrijven.
Kandy heeft een groot meer en op dit
meer o.a. vliekbek pelikanen (*P. philip-
pensis*), dit is iets wat wij zeker niet
verwacht hadden, pelikanen op een
hoogte van 525 meter, leuk was het
echter wel. Vanuit Kandy hebben we
een bezoek gebracht aan het olifan-
tenweeshuis. Vele Ceylonese olifan-
ten zie je hier in een groot reservaat.
Heel leuk om te zien is het baden van

4

de olifanten. Nooit gedacht dat die grote jongens zo zouden spelen met elkaar. Op het reservaat troffen we ook de tweede kraaiensoort van het eiland aan, de jungle- of zwarte kraai. (*C. macrorhynchos*). Deze kraai is zo groot als onze zwarte kraai maar heeft een dickere snavel. Het is een vogel die je vooral in bosrijke omgeving ziet. Ook hier een nest gevonden, in een afgebroken palm op 3 meter hoogte, het nest van de bruinkop- of groene baardvogel (*Megalaima zeylonica*). Deze baardvogels hebben een nog krachtiger snavel dan spechten. Ze hakken dan ook met groot gemak hun nest uit in een geschikte boom. Rondom Kandy worden de bomen massaal bevolkt door andere gevleugelde vrienden, die echter niets met vogels te maken hebben, namelijk vliegende honden. Deze grote bruine vleermuizen die voornamelijk van fruit leven, vliegen overdag nauwelijks maar hangen met tientallen in een boom. Af en toe zie je er een paar vliegen, ze hebben een langzame vleugelslag. Na het bergland ging de reis verder naar het droge zuiden. Opmerkelijke vogels hier zijn de kleine groene bijeneters. Deze vogels, die van vliegende insecten leven, zie je regelmatig hun razendsnelle vlucht uitvoeren, waarna ze steeds hun uitkijkpost weer innemen. Vlak bij de kust hebben we groepen flamingo's gezien, die zich hier in de zoutpannen ophouden. Ook het nationale natuurpark Yala hebben we bezocht. Vele pauwen tonen hier hun schoonheid. Deze wilde pauwen zijn toch wel mooier van kleur, dan de vogels die

wij houden. Een andere hoenderachtige die we in het wild tegenkwamen, is het gele- of Lafayette kamhoen, een van de vier wilde kamhoenders. Sri Lanka heeft, zoals zoveel eilanden, een groot aantal endemische soorten. Het Lafayette hoen is er een van. Ook grote waterpartijen horen tot het natuurpark. Op en bij deze waterplassen vele vogels o.a. gele boomeenden, aalscholvers, ooievaars, nimmerzatten, paddy reiger en slanghalsvogels. Deze laatste lijken wel iets op een aalscholver met een hele lange nek. Ze hebben een spitse snavel. Door de combinatie van de lange nek met de spitse snavel vangen ze vissen door deze aan de snavel te spiesen (te harpouneren). Ook vele kleinere waadvogels, als de zwartvleugel kluut en verschillende pieverssoorten, scharrelen hun kostje op in het ondiepe water. Vogels die hun kostje op het land op-scharrelen zijn grielen en roodle kievitten. De roodle kievit zie je bijna al-

tijd paarsgewijs. Hun naam hebben ze te danken aan een helderrood huidtapje tussen oog en snavel. De muzikale omlijsting wordt verzorgd door leeuwerikken die in de lucht hun lied ten gehore brengen. Een vogel die ik nog niet genoemd heb, maar die je op het hele eiland tegenkomt, is de Ceylon pareihalsbandtortelduif. Deze lijkt veel op de bekende pareihalsbandtortelduif maar is kleiner van postuur en heiderder, grijs van kleur. Een andere duif is de oranjeborst vruchtenduif (*T. bicincta*), deze is na het nodige speurwerk in de boomtoppen te vinden, waar ze van vruchten leven. Nu nog even weer terug naar de kust, naar mangrove gebied. In dit mangrove gebied ook weer echte watervogels als de nachtreiger of kwak, een vogel die ook in Nederland voorkomt. In de lucht hier grote gekuilde sterns die regelmatig duikvluchten uitvoeren, en hierdoor aardig aan de kust komen. In het begin heb ik al even de rijstvelden genoemd, nou die vindt je overal waar het maar mogelijk is. Als de rijst (bijna) rijp is zijn er volop muskaatvinken die wel meehelpen om de oogst bin-

osel

De

nen te halen. Vogels die erg mooi kunnen zingen zijn de veel voorkomende dayalijsters. Deze zwart-witte vogels tref je op vele plaatsen aan. De pop is grijs-wit. Andere vogels die aamen met de dayalijster er voor zorgen dat de insecten niet te rijk worden zijn verschillende soorten vliegenvangers, waarvan de mooiste wel de paradijsvliegenvanger is. Deze vogel heeft een zwarte kop, witte borst en buik en een bruin rugdek. De man heeft ook een lange bruine staart die wel twee keer de lichaamslengte kan zijn. Ook echte insectenverdelgers zijn de zwaluwen. Op een aantal plaatsen hebben we huizwaluwen (*A. alpinus*) zien jagen, tegen rotschellingen hebben we hun nesten gezien. Prachtig om te zien zijn de overal bloeiende planten als hibiscus (Chinese roos), bougainvillea en vele meer. Diep rood, helder wit, zacht roze, bleekgeel, alle kleuren die je maar kunt bedenken hebben deze planten,

die soms zelfs vele vierkante meters bedaan. Maar het mooiste dat je kunt zien is dat een prachtige bloem bezocht wordt door een loten's sunbird (*N. lotenia*) (nektarvogeltje). In een woord schitterend, als zijn vogeltje zich beweegt in een zonnestraal, knetteren de vonken van zijn verenpakje. Verder nog veel en veel meer vogels gezien, maar soms zo snel dat je ze niet kon determineren. Welke we nog wel hebben kunnen herkennen zijn: een bonte neushoornvogel, een zwartkop wiefewaai, een bonte kuifkoekoek en een groepje grijze gaalijsters. Op de laatste dag van ons verblijf op dit prachtige eiland, heb ik nog even de dierentuin van Colombo bezocht, in de hoop hier nog een paar endemische soorten tegen te komen. Nu dat was boffen, er waren er wel twee. De eerste is de emeraldnek- of Layardparkiet (*P. calthrophae*). De tweede zat in een klein oud kanarie kooitje in een stoffig

schuurtje (dat eigenlijk niet voor het publiek toegankelijk was maar ja een nieuwsgierige toerist), een Ceylon hangparkietje. Het zien van deze twee vogelsoorten maakte mijn bezoek aan de dierentuin tot een nauw hoogtepunt van deze vakantie. Besluiten wil ik dit artikel met de wens, dat ik het prachtige Sri Lanka, nog wel eens weer mag bezoeken, en dat U het hopelijk ook eens in het echt mag zien.

Literatuur: Birds of the Indian sub-continent, Merlin Woodcock A selection of the birds of Sri Lanka, John and Judy Banks.

Tekst en dia's: Fred Rönitz.

Bijgeschreven dia's

1. huiskraai (*Corvus splendens*)
2. Witborst- of Smyrna ijsvogel (*Halcyon smyrnensis*)
3. vluchtje halsbandparkieten (*Psittacula krameri*)
4. dayalijster (*Copsychus saularis*)
5. roodlekievit (*Vanellus indicus*)
6. Loten's sunbird (*Nectarinia lotenia*)
7. waterplas in het Yala nationale park met o.a. nimmerzat, witte ibissen, ooievaars, aalscholvers en boomeenden.

Parasieten en vogels

Dia 1

Een haarworm (*Heterakis* sp.) in een microscopisch preparaat van de mest van een groenvleugel ara. 160x vergroot.

De gezondheid van de vele soorten vogels kan door tal van organismen worden bedreigd: door bijvoorbeeld virussen, schimmels, gisten, bacteriën en wormen. Maar wat zijn nu parasieten, en wat hebben zij te maken met vogels? In dit artikel hoop ik antwoord te geven op deze vragen.

Parasieten zijn organismen die voor het volbrengen van hun levenscyclus tijdelijk of permanent moeten leven in of op een ander organisme (de gastheer genaamd), waaraan het voedsel ontrekt. Vele parasieten leven in de darm als worm, hoewel er ook wormsoorten zijn die in andere organen leven. Al hangend in de darmwand leggen deze dieren duizenden eieren, die in de mest terecht komen. Aangezien de meeste soorten wormen maar enkele millimeters groot zijn, zijn de eitjes nog veel kleiner, vaak niet meer dan enkele tientallen micrometers. Als het ei eenmaal in de buitenwereld terecht is gekomen hangt het van de soort parasiet af of het ei wel of niet gelijk besmettelijk is, in het laatste geval moet het parasieten-ei eerst "rijpen". Dat kan op twee verschillende manieren gebeuren: in een rechtstreekse cyclus zonder tussengastheer (is een gastheer waarin de parasiet een gedeelte van zijn levenscyclus

volbrengt) of in een onrechtstreekse cyclus met tussengastheer.

A. de rechtstreekse cyclus waarbij de wormeieren zich in de buitenwereld ontwikkelen. Onder gunstige omstandigheden ontwikkelt zich een larve (van b.v. spoelworm of haarworm) binnen het ei, het ei is nu besmettelijk, wanneer dit ei door een vogel, de gastheer, wordt opgenomen komt het ei in de darmen uit en brengt een gedeelte van haar leven (spoelworm) of heel haar leven (haarworm) in de darmwand door.

B. de onrechtstreekse cyclus: de wormeieren ontwikkelen zich in een tussengastheer (b.v. lintwormen). Het

lintwormsegment (kleine deeltje van de lintworm waaruit hij is opgebouwd boordevol met eieren) gaat tot ontbinding over en de eieren komen vrij in de buitenwereld. Het ei wordt opgenomen door een tussengastheer (b.v. regenwormen en slakken) en groeit uit tot een larve in het lichaam van de tussengastheer. Wanneer de besmette tussengastheer door een vogel wordt opgenomen, komt de larve vrij in de darm en groeit uit tot een volwassen lintworm.

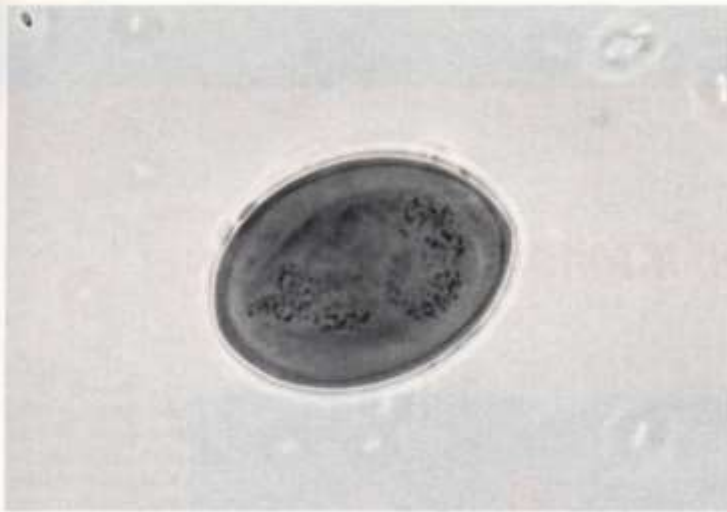
Uit bovenstaande wordt duidelijk dat een parasietenleven van veel toeval afhangt, immers, er moet maar net een tussengastheer of geschikt milieu beschikbaar zijn om de levenscyclus van de parasiet te volbrengen. Toch is toeval niet uit te sluiten en we kunnen dan ook regelmatig een parasieteninfectie bij vogels waarnemen. Het hoeft niet altijd zo te zijn dat de vogels er dan ziek van worden, door hun natuurlijke immuunsysteem kunnen de gastheren een kleine hoeveelheid parasieten verdragen.

Maar ondanks het afweersysteem moet men er op toezien dat de vogels zoveel mogelijk vrij zijn van parasieten, want bij het afnemen van de weerstand, door bijvoorbeeld verhuizing van de vogel, ander voedsel of

Dia 2

Een haarworm (*capillaria* sp.) in de mest van een palmkakatoe. 400x vergroot.

Dia 3
Dicrocoelium sp. een worm uit de lever.
 Burmeister-seriema. 400x vergroot.

overbevolking in volière, kan de slumerende parasiet opeens toeslaan en schade brengen aan de gezondheid. Bij een besmetting van een dier met parasieten kunnen ook ziekteverschijnselen optreden zoals ernstige verzwakking, slecht uiterlijk, groeivertraging, verstoppingen, verlammingen en darmbeschadigingen.

Voor het vaststellen van een parasieteninfectie kunnen de uitwerpselen microscopisch onderzocht worden, waarbij men let op wormen, wormeieren of eencelligen.

Toch moet een nauwkeurige diagnose door een dierenarts worden gesteld, want de bovenstaande ziektebeelden kunnen ook bij andere ziekten voorkomen.

Hoe kunnen we nu voorkomen dat onze vogels met parasieten besmet worden? De eenvoudigste manier is wel het voorkomen dat gezonde vogels in aanraking komen met besmet-

te vogels, dit kan in de praktijk worden gebracht door zieke vogels af te zonderen en voor nieuwe vogels een quarantaineperiode in te lassen.

Maar we kunnen er ook voor zorgen dat het milieu in de verblijven ongeschikt wordt om voor parasieten te overleven. Want wanneer de omstandigheden wel gunstig zijn dan kan een wormel maandenlang of zelfs meer dan een jaar besmettelijk blijven. De wormeieren kunnen niet rijpen in een droge omgeving, bij zeer lage temperaturen (enkele graden Celsius) en bij zeer hoge temperaturen (boven 34 graden Celsius). Hieruit blijkt dat we een worminfectie kunnen voorkomen door rond drinkplaatsen en vijvers de bodembedekking goed schoon te houden van mogelijk rijpende wormeitjes. De bodembedekking van de verblijven ook goed te onderhouden zodat ook hier zich geen larven of wormeitjes kunnen ontwikke-

len. Het is ook raadzaam om de vogels niet te veel in contact te brengen met mogelijke tussengastheren zoals wormen, slakken en andere insecten. Wanneer blijkt dat een vogel een parasieteninfectie heeft is het zaak de vogel te behandelen op voorschrift van een dierenarts met een anti-parasitair middel. Door de bodemlaag te verwijderen of door vloeren goed te boenen met heet water worden ook de achterblijvende wormeieren in het verblijf van de patient gedood.

Hygiëne is heel belangrijk, in de natuur trekken de vogels van plaats naar plaats en hebben ze minder kans om telkens weer in aanraking te komen met de parasieten die ze achterlaten met hun mest. U begrijpt dat de kans op aanraking in een verblijf veel groter is, vooral wanneer er veel vogels in zijn ondergebracht, het is dus ook belangrijk om overbevolking te voorkomen.

Met dit zeer beperkte artikelje hoop ik dat ook voor u een worminfectie bij vogels geen enkel probleem hoeft te zijn mits men een aantal gemakkelijk uitvoerbare zaken in de gaten houdt. Indien de vogels wormvrij zijn voorkomt dit een hoop narigheid achteraf.

Tekst en dia's:
Louwerens-Jan Nederlof.

Dia 4
 Een haarworm (*Capillaria*) 40x vergroot
 aangetroffen bij een paradijskraanvogel.

De haarwormen worden aangetroffen in de dunne darm van vogels, zij kunnen in grote aantallen schade aanbrengen aan de darmwand waardoor voedsel moeilijker door de vogel kan worden opgenomen.

van een opgebleekte bruine maar dat wil niet zeggen, dat de vleugel- en staartpenen zover opgebleekt mogen zijn dat er te lichte of pigmentloze toppen of penranden ontstaan. Komt er tussen de streepjes nog een noemenswaardige hoeveelheid aan bruine tint voor, dan doet dit afbreuk aan de voor roodisabel vereiste helderheid m.b.t. bijkleur. Bij een juiste werking van de intensiefaktor zal er geen spoorje schimmelbezit waarneembaar zijn, in combinatie met een goede roodfaktor zal de intensiefaktor er mede zorg voor dragen dat er een mooi egaal en helder beeld wordt gevormd. Behalve egaliteit en helderheid is eis, dat de diep rode tint over het gehele lichaam aanwezig is zonder vlekkerigheid te tonen. De roodisabel, waarbij de intensiefaktor niet voldoende gewerkt heeft en daarbij niet in het bezit is van een uitgesproken goede roodfaktor, kan met behulp van kleurstimulerende middelen, **nooit** tot een ware topper worden opgevoerd. Aangezien de intensieve popjes in deze kleurslag vrijwel nooit de vereiste helderheid tonen en bovendien meestal een licht tot zeer licht schimmelwaasje laten zien, zijn het **niet de popjes maar uitsluitend de mannen die op tentoonstellingen de hoogste waardering zullen ontvangen**. Bij de niet intensieve vogel, de roodisabelschimmel dus, zijn juist de popjes de tentoonstellingsvogels. Bij schimmelvogels zien wij over het algemeen in elke kleurslag een iets minder fijne pigmentbestreping dan bij de intensieve vogels het geval is, daaraan ontcom ook de roodisabelschimmel niet. Toch kan deze een niet te streperig en zoals vereist, een mooi vloeiend rugdek laten zien. Exemplaren, die sterk ontwikkelde bestreping of een nog storende hoeveelheid bruinbezit tussen de bestreping tonen, zullen niet voor de prijzen in aanmerking komen. Ook bij schimmelvogels is vereist, dat de flanken pigment tonen en uiteraard moeten vleugel- en staartpenen de

vereiste zachtbruine isabeltint laten zien en wel zonder te lichte of kleurloze randen of pentoppen. Evenals bij de intensieve vogel is bij de schimmelvogel ook een goede roodfaktor vereist en er volgen strafpunten als er sprake is van geen goede egaliteit. Bovendien mag de vogel niet te weinig maar ook geen overmatig schimmelbezit tonen en ook **de schimmelverdeling moet over het gehele lichaam egaal zijn**. Dit laatste vormt bij veel vogels een probleem op zich, dikwijls zien wij vogels die als het ware een schimmeldasje om de hals dragen, op de rug wat opeenhoping van schimmel tonen en in de borst nauwelijks meligheid laten zien. Uiteraard voldoen ook deze vogels niet een de gestelde eisen en uit zulke vogels zullen ook **niet** dikwijls jongen geboren worden die van genoemde kwaal niets laten zien. Bezitten wij vogels, die een uitgesproken mooie schimmelverdeling laten zien, dan moeten wij daarop zuinig zijn, dit pluspunt zal bij een deel van de nateelt ook weer voorkomen en dat is mooi mee genomen. Voor de kweek is over het algemeen aan te raden, **fokzuivere partners** in te zetten. Dat wil **niet** zeggen dat er middels ongelijke paringen geen enkel resultaat te bereiken is, maar het aantal jonge vogels waaruit dan gekozen moet worden voor de tentoonstellingen, is daarbij vrijwel altijd klein. Een ander nadeel daarbij is, dat een deel van de nateelt niet fokzuiver is. Tot slot kijken wij nog even naar de eisen voor kweekvogels. Uiteraard uitsluitend gezonde en in goede conditie verkerende vogels selecteren, maar nooit omwille van het mooie kleurtje voorbij gaan aan de eisen voor vorm, afmeting en bevedering. Vogels, die hierbij minpunten tonen kun je beter niet voor de kweek inzetten. Goede bevedering is belangrijk, een vogel met slechte bevedering heeft meestal meer dan dat alleen, liever gezegd, een slecht verenpak kan het gevolg zijn van slechte conditie, van ziekten of kwalen.

Lumps in de bevedering komt bij roodisabellen vrijwel nooit voor, toch zien wij evenals bij sommige postuurrassen dit probleem bij bepaalde kleurslagen kleurkanaries opkomen. **Vogels met lumps nooit inzetten voor de kweek**. De bekende open rugbevedering, het z.g. putje in de rug, komt in de gehele isabelserie voor. Ook bij roodisabellen, zowel intensief als schimmel, zien wij dit probleem elk jaar weer. Bekwame, voor-aanstaande kwekers brengen jaarlijks aanzienlijke aantallen jonge vogels op tentoonstellingen, die genoemde kwaal **niet** hebben. De konklusie, die wij daaruit mogen trekken is, dat met kennis van zaken en zeer selektief kweekvogels in te zetten, dit probleem, grotendeels uitgeschakeld kan worden. Er is beslist aanzienlijke verbetering te bereiken als wij stellen, dat **kwaliteit veel belangrijker is dan kwantiteit**. Foutloze bevedering komt elke vogel ten goede, de kleurslag roodisabel is daarmee ook zeker gebaat.

**Tekst: A. van Eck.
Foto: C. Scholtz**

De Japanse kwartel en zijn mutanten

De Japanse kwartel (*Coturnix coturnix japonica*) is na de Chinese dwergkwartel (*Excalfactoria chinensis*) de meest voorkomende kwartelsoort in onze volièrés en is reeds volledig gedomesticeerd. Het geslachtsverschil van deze uit Zuidoost-Azië stammende kwartelsoort is duidelijk waarneembaar, de haan heeft een duidelijke scherp afgetekende witte keelband en de borstkleur is warm/diep kaneelkleurig. Bij een haan in broedconditie zien we dat de keeltekening tussen de witte keelband en snavel dieper van kleur wordt. (chocoladebruin). In rustperiode is dit veel lichter met lichte bestre-

ping. Tevens zien we bij kwartelhanen in broedconditie (foto 1) een geslachtsknobbel welke de omvang van een dubbeltje heeft! De hen mist de witte keeltekening, die is hier creme-kleurig. Ook de borst is veel lichter dan bij de haan, maar is wel voorzien van donkerbruine lengtestreepjes welke lopen vanaf onder de keelband tot onder in de borst. Ook de flank- en rugdekkleur geven wel eens een verschil aan, maar is zeker niet altijd bepalend (zie foto 2). De huisvesting en de voeding laten helaas nog wel eens te wensen over! Nog maar al te vaak worden kwartels gezien als vuilnisbakken en/of stofzuigers in onze vol-

lièrés. Wat de andere vermorsen kunnen deze hoenderachtigen opeten! Ook op onze tentoonstellingen worden ze vaak in een overgebleven hoekje weggestopt! Bovendien staan ze samen met de duiven achteraan in het vraagprogramma, dus altijd achter in de catalogus m.a.w. ze worden van alle kanten ondergewaardeerd! Beter zou zijn om ze gelijk na de postuurkanaries en voor de Europese cultuurvogels te plaatsen. U als kwartel/duiven kweker kan dit binnen uw vereniging promoten en misschien ook verwezenlijken? Zeker gezien het feit dat een keurmeester verplicht is om duiven en grondvogels als eerste te keu-

1

ren. Dit is gedaan omdat duiven en kwartels, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de kromsnavels, niet een dag zonder water kunnen. Dit water wordt bij het inbrengen vaak weggelaten om bevulling van de bevedering te voorkomen. Ook worden ze eerst gekeurd omdat een kwartel zich gemakkelijk beschadigt door het zogenaamde "opvliegen" waardoor de kopbevedering beschadigd wordt. Nu is de Japanse kwartel een van de rustigste kwartelsoorten en heeft daarvan veel minder last dan bijvoorbeeld de Chinese dwergkwartel. Zeker af te raden t.a.v. de show is om de lopers/klap-kooien meer dan twee hoog te zetten,

het zijn tenslotte grondvogels! Als bodembedekking gebruik ik thuis altijd turfmoim of potgrond voor de kwartels. In schelpenzand zitten nogal scherpe kantjes en doordat de kwartel een grondvogel is, is de kans op beschadiging groter met infectie en/of ontsteking tot gevolg. Ook voor de door kwartels zo geliefde "zandbaden" leent turfmoim/potgrond zich uitstekend! Af te raden is zeker het gebruik van droogkorrels/kattebakvulling. Doordat dit al het vocht wegneemt veroorzaakt dit vaak kalkpoten. Op de tentoonstelling is witzand daarentegen vaak verplicht. Mijn advies is daarom niet te veel zand in de TT-

kooi te doen. Regelmatig doen sommige inzenders er zoveel zand in, dat de kwartel er tot zijn scheenbeen in wegzakt. Dit wordt meestal gedaan om de keurmeester zand (soms ook letterlijk) in de ogen te strooien, daar vaak deze kwartels een nagel missen of een krom teentje hebben. De keurmeester daarentegen lost dit eenvoudig op door een keurbriefje achter in de kooi te leggen en de kwartel daar over heen te laten lopen en gelijktijdig te controleren op eventuele gebreken. Als voedsel is, net als voor alle vogelsoorten, variatie erg belangrijk. Hoewel sommige kwekers opfokkorrels voor hoenderachtigen gebruiken, is

2

oysel

De /

dat mijn inziens, ondanks alle vitaminen en eiwitten, niet ideaal en natuurlijk. Zelf geef ik ze afwisselend parkietenzaad en tortelduivenvoer. Een stukje brood en een bladje groen mag zeker van tijd tot tijd niet ontbreken. Ook levend voer geeft een fascinerend schouwspel, als men bijvoorbeeld een paar meelwormen voorschotelt. Meelwormen moet men niet ruim aanbieden, omdat anders de geslachtsdrift/felheid te groot wordt. Als voederbak kan men het beste gebruik maken van een gesloten bak met daarin gaten waar de kop/snavel van de kwartel in kan. Kwartels zijn n.l. echte knoeiers met eten. Ze staan met hun snavel alles opzij en gaan

ook met hun poten in een open voerbak staan en trappen het minder lekkere naar achter waardoor heel de bodem onder het zaad komt te zitten en dan met de gedachte dat bij 99% van de kwartels andere vogels er boven vliegen welke hun ontlasting dan op het voedsel van de kwartels en van hun zelf deponeren met kans op ziekten. Eigenlijk moet deze voedwijze voor al onze vogels worden toegepast. Natuurlijk mag ook bij de kwartels vers en schoon drinkwater iedere dag niet ontbreken. Wat ook altijd beschikbaar moet zijn is een bakje met gemengd vogelgrit. Een kwartel welke n.l. niet tot broeden overgaat kan maanden achtereen blij-

ven doorleggen. De kweek van Japanse kwartels gebeurt op verschillende manieren, vele malen wordt nog gebruik gemaakt van een broedmachine, vooral in de zuidelijk gelegen Europese landen zijn er op deze manier hele kwartelkwekerijen ontstaan. Hier staat de kwartel, zowel het vlees als de eieren, dan ook op het menu van vele restaurants! Wanneer men toch overgaat tot de aanschaf van een broedmachine, neem er dan wel een van een goede kwaliteit! Deze kosten ongeveer tussen fl.300,- tot fl.450,- en zijn vol automatisch. Wanneer men een goedkopere of een eigengemaakte broedmachine gebruikt, komt het veelvuldig

voor dat er gebrekkige jongen geboren worden wat zeker onze doelstelling niet mag zijn. Elke hen heeft haar eigen tekeningspatroon op een ei zitten. De kleur kan wel verschillen maar het patroon blijft. Op foto 3 zien we drie eieren van drie verschillende hennen. Daardoor kunnen we verschillende hennen bij één haan houden en toch een goede kweekadministratie bijhouden. Wel moet men van te voren de hennen goed observeren of eventueel apart zetten om te weten te komen welk ei bij welke hen hoort. Kweekt men in een broedkooi, dan is het aan te raden koppelsgewijs te kweken terwijl in de kooi of buitenren meer hennen bij een haan gehouden kunnen worden. Ook wordt er regelmatig gebruik gemaakt van sierkippen en post/lachduiven waar men de eieren onderlegt. Bij de duiven moet men er wel rekening mee houden dat de eieren verlegd worden i.v.m. de broedtijd van de duiven, welke korter is dan de ongeveer 17 dagen van de kwartel. Het vochtigheidsgehalte is erg belangrijk, ongeveer 60% in een broedmachine. Onder een kip moet men dit opdrijven naar 75%. Dit kan men bereiken door een extra schaalte water bij te plaatsen of de eieren te bespuiten met lauw water. De eitjes moeten indien mogelijk per kwartelhen gelegd worden, aangezien na het uitkomen de kuikens door elkaar gaan lopen. Maar het mooiste is nog altijd natuurbroed en daar moet ons streven naar zijn. Ondanks dat de door mij zelf aangeschafte kwartels nakomelingen waren uit een broedmachine, gingen ze het eerste jaar al gelijk zelf tot broeden over! De ruimte waar ze over beschikken was 3 meter lang en 1,50 meter breed. De kwekers die alleen gebruik maken van een broedmachine plaatsen de kwartels veelal in broedhokken met een grondoppervlak van ongeveer een vierkante meter. Hierdoor kan men meerdere koppels houden op een relatief kleine ruimte. Jonge kuikens kan men het beste gelijk na geboorte apart zetten in een daarvoor bestemde ruime kist. Als men natuurbroed heeft gekweekt, de hen er bij plaatsen. In andere gevallen hangt men er een warme lamp

boven die een temperatuur geeft van ongeveer 35 graden Celsius. Deze wordt geleidelijk teruggevoerd naar de buitentemperatuur. Op de bodem van de kunstmoeder wordt een ruwe doek gelegd. De ontlasting wordt hierin opgezogen en de jonge kwartels behouden zo droge en reine pootjes. Men mag de eerste levensweek nooit zand op de bodem strooien. De jonge kwartels zien geen verschil tussen zaad en zand, en pikken alles op en sterven stilaan de verstikkingsdood. Hierdoor komt het ook dat in de buitenvolière vaak jonge kwartels sterven! Het drinkwater verschaft men in zeer ondiepe schaaltes welke men kan vullen met knikkers. Of in kleine fonteintjes zodat verdrinken onmogelijk is. Het voedsel bestaat uit fazante- of kuikenmeel, eerste kweekmeel aangevuld met eivoer en universeelvoer. Treft men bij de jonge kwartels afwijkingen aan zoals: zwemmers, krultenen en kruisnekken, kan dit te wijten zijn aan o.a. een slecht afgestelde broedmachine, een erfelijke afwijking of gebrek aan vitamine B. Bij grote sterfte van kuikens tussen de vijf en acht dagen, dient men een dierenarts te raadplegen. Ook is het ten zeerste aan te bevelen om voor de kweek de oudervogels een ontwormingskuur te geven. Door de massale kweek kan het niet uitblijven dat er ook net als bij andere veel gekweekte vogelsoorten mutaties ontstaan. Helaas is door het ontbreken van juiste voorlichting en het ontbreken van goede standaardeisen, veelvuldig gebastaardeerd met de Japanse kwartel, vooral met de inlandse ofwel Europese kwartel (*Coturnix coturnix*) en de Afrikaanse kwartel (*Coturnix coturnix africana*) welke dan als Japanse kwartel of

mutant worden aangeboden. Op zich kan en mag men dit de kweker niet kwalijk nemen, door het eerder genoemde ontbreken van een juiste voorlichting. Mede hierdoor komen er nu nieuwe, geheel herziene standaardeisen uit, waarin alle gevraagde kleurslagen zijn beschreven. Deze standaard is niet alleen een richtlijn voor de keurmeester, maar in de eerste plaats voor de kweker van Japanse kwartels, zodat die aan de hand van de standaard in de richting van het ideaalbeeld kan gaan selecteren. Deze standaard mag in feite dan ook op geen enkel hok waar Japanse kwartels gekweekt worden ontbreken. Op de pagina naast de bondsmededelingen in "Onze Vogels" ziet U een lijst met verkrijgbare standaardeisen en kunt U zien waar en wanneer U ze kunt bestellen. Het verschil tussen een Japanse- en een Europese kwartel ziet u op de foto's. Nummer 4 is een Europese kwartel.

Tekst: Jan de Nijs
Foto's: Ton de Bruijn.

3

De

osel

Over rijstvogels

Rijstvogels

kweken is geen kunst, maar een mutant dusdanig kweken dat er niet al te veel inteelt en dus kwaliteitsverlies plaatsvindt, is iets anders.

Vanwaar deze aanhef. Als ik zo rond mij heen kijk bij liefhebbers die vogels in hun bezit hebben waarvan er maar weinig exemplaren in Nederland zijn, dan springen mij de tranen soms in de ogen. Wat blijkt, er wordt steeds maar met broer-zus gekweekt enz. enz. Ze worden vaak als onverwacht verkocht en het gevolg is dat de vogels kleiner worden en de vruchtbaarheid terugloopt. Een goed voorbeeld hiervan is de Veekleuren papagaaiamadine en als we niet oppassen dan gaat hetzelfde gebeuren met de Blauwgroene papagaaiamadine. Maar terugkomend op de rijstvogels. In september 1991 zag ik bij Cor van Schaik in zijn grote volière een wat raar bont gekleurd vogeltje vliegen. In eerste instantie dacht ik dat het een nog niet op kleur zijnde witte rijstvogel was. Toch maar even gevraagd of hij hem wilde vangen. Het bleek inderdaad een bonte rijstvogel te zijn maar wel met afwijkende lichaams- en kop-

kleur. De gok was of het een mutatie was of dat het een nog niet doorgekleurde witte rijstvogel was. De prijs was dusdanig dat een gokje wel gewaagd kon worden. Deze vogel apart opgekooid tot zij wat beter in conditie was. Ja en dan ga je denken hoe zal ik dat gaan aanpakken om als het dan echt een mutatie is, die op een goede manier vast te leggen en tevens de kwaliteit en het formaat van de vogels te verbeteren. Ik had zelf al goed van formaat zijnde grijze vogels zitten en er daar een van uitgezocht waarvan ik zeker wist dat er nog nooit een bonte rijstvogel uit die stam gekomen was. Bont vererft nogal sterk door, omdat we te maken hebben met een dominante en een recessieve bontvorm. Welke van de twee het popje bezat was natuurlijk gokken, maar meestal is het de dominante vorm. Deze ver-raadt zich vaak in de nakweek door witte lantaarntjes onder de snavel en vaak een enkele witte vleugelpen. Dit

koppel gehuisvest in een broedkool van 70x60x40cm met daarin een grote gesloten nestkast. De eerste dagen was het knokken geblazen, maar dan meer in de zin van een hoop herrie tegen elkaar maken en in elkaars poten bijten. Maar na circa twee weken begonnen ze te nestelen. Het eerste nest bestond uit zes eitjes waaruit vijf jongen groot kwamen. Totaal heb ik drie nesten gekweekt met totaal dertien jongen. Hiervan waren er vier bontvrij en de rest liet wel een bont kinviekje of een witte vleugelpen zien. Drie van die bontvrije bleken mannen te zijn en een was een popje. Ja hoe nu verder te gaan, ik had twee opties nl. broer x zus en zoon x moeder. Ik heb, toen de oudste jongen een maand of acht oud waren, een bontvrije man uitgezocht en deze aan zijn moeder teruggepaard. Zeven eitjes, zes jongen allemaal gewoon grijs. Ja en dan ga je twijfelen is het wel een mutatie? Affijn als het een mutant was

dan had ik in ieder geval weer een paar uiterlijk bontvrije jongen erbij. Want van de zes jongen zaten er toch weer drie bij die min of meer bont waren. Het tweede nest bracht vijf jongen met daarin twee lichtgekleurde exemplaren, waarvan als je niet wist dat het waarschijnlijk een mutant was, je zou denken dat het een vuilwitte rijstvogel was. Ondertussen waren de andere rijstvogels ook broedrijp geworden en heb ik daar twee koppels broer x zus van opgezet. Het resultaat aan het eind van het broedseizoen was dat ik totaal vijftig rijstvogels gekweekt had waarvan ongeveer de helft bont. De **grijspastel**, oftewel de mutant die ik voor ogen had, was een groot deel al bontvrij. Van de elf grijspastellen waren er maar drie mannen bij. Ik mocht dan ook voorzichtig concluderen dat de mutant recessief vererfde. Ja en dan kom je op het moeilijke punt ga je door met familieteelt of breng je er direct vers bloed in. Voor het laatste heb ik gekozen. De drie jonge grijspastel mannen op onverwante forse grijze poppen gezet en daar kweekte ik vrij goede forse vogels uit die allemaal grijs waren. Weliswaar nog een enkele bonte erbij maar dat kwam van de man met het bonte kinvlekje af. Deze verder maar voor de kweek uitgeschakeld. Ik had in ieder geval nu twee vliegen in een klap gevangen, nl. het formaat weer wat opgekrikt en de bontfactor er weer een stukje uitgekweekt. Later bleek dit ook een gouden greep geweest te zijn. Wat nu te doen met al

die bonte vogels, ik wilde er niet meer mee kweken en met de kanssplitvogels moet je ook iets. De vogels maar op geslacht geselecteerd en eerst de mannen maar verkocht aan de handel. De poppen nog maar even vastgehouden. Maar op een bepaald moment moet je wel weer ruimte maken en dus maar weer een aantal poppen verkocht. Het volgende kweekseizoen met de jonge vogels van het voorgaande seizoen, onverwant split aan split en de bontvrije pastellen aan splitten gepaard. Toen lachte mij het geluk toe, want uit de split maal split kwamen ca. 50% grijspastellen en natuurlijk gewone grijze vogels. Dit kweekseizoen, en dan praat ik over januari 1993, heb ik pastel maal pastel gepaard en pastel x grijs split voor pastel. Het merendeel van de nu geboren jongen is bontvrij. Wat mij wel opviel dat de jongen uit pastel x pastel wat lichter van kleur worden dan pastel x grijs split pastel. Ondertussen was ik er ook wel achter wat de geslachtsverschillen qua uiterlijk waren. Als je de isabel rijstvogel in gedachte neemt en de geslachtsverschillen qua kleur in ogenschouw neemt, dan valt op dat de mannen niet alleen wat forser van bouw zijn, de kop en buik is dieper van kleur en de lichaamskleur is wat harder. Nu deze uiterlijke verschijnselen doen zich ook bij de pastelvorm voor. De mannen zijn forser, hebben een grovere snavelbouw, de buikkleur is wat dieper creme van kleur en de borstkleur is wat dieper blauwgrijs. De kop en staart zijn ook

dieper van kleur. Ik heb met deze mutant op diverse wijze gekweekt, in broedkooien en in wat mij eigenlijk veel beter bevalt met drie koppels in vluchtjes van twee meter diep en ca. 120 cm breed schuin aflopend onder het dak van de zolder. Op deze wijze kweken, stimuleren ze elkaar enorm en gaan ze veel vlugger tot broeden over. Als nestmateriaal gebruiken ze afgekloven trosgerststengels, grof hooi en als afwerking cocosvezel. Al met al heb ik veel plezier gehad aan het vastleggen van deze mutatie en kan ik later bij verkoop van deze vogels met mijn hand op mijn hart beloven dat ze onverwant zijn. Ik zal zelf voorlopig om de kleur vast te houden split x pastel blijven kweken. Ook om het formaat vast te houden en mocht de bontfactor er op de een of andere manier toch nog inzitten die te onderdrukken. Voorlopig heb ik maar even voor de naam grijspastel gekozen, gezien de kweekervaringen die ik er mee heb want hij is in ieder geval niet gekoppeld aan de bruinfactor die wij isabel noemen. Ik ben nu zover dat ik de isabel, of moet ik zeggen de roodbruine rijstvogel, gepaard heb aan de pastelfactor. Hieruit kwamen allemaal grijze vogels die niet te onderscheiden waren van de andere splitvogels. Ik verwacht met deze mutatiecombinatie een bijna witte vogel met nog wel koptekening en een wat donkere staartkleur. Mocht dit zo zijn, dan zal ik nog wel een keer berichten of mijn beweringen kloppen. De kweekresultaten aan het eind van het jaar zullen het doen uitwijzen. Om nog even terug te komen op mijn benadering roodbruine rijstvogel, er is een bastaard met een roodbruine Japanse meeuw gesignaleerd op een tentoonstelling en deze was roodbruin van kleur. Als de rijstvogel die wij nu isabel noemen echt een isabel geweest zou zijn, zouden er in principe geen roodbruine bestaarden hebben mogen ontstaan. Of er zou een genetische koppeling moeten zijn tussen wat wij de isabel noemen en de roodbruinfactor van de Japanse meeuw. De tijd zal het wel uitwijzen. Als er onderzoek is gedaan naar de vederstructuur van de rijstvogel, zal al dan niet blijken of mijn voorzichtige stellingname juist is.

Tekst: H.J.de Vos
Foto's: A.de Bruijn en H.J.de Vos.

G Grand

Tekst: Cees van Berkel
Foto: Jan Blasman/Van Os.

In de familie Muscicapidae, meer specifiek in de subfamilie **Turdinae**, vindt je tussen de Roodstaarten en de zo fraaie Amerikaanse Bluebirds, de Sialia's, slechts één soort met de geslachtsnaam **Grandala**. De soortnaam luidt: **Grandala coelicolor**, **Hodgon's grandala**, en er zijn geen ondersoorten beschreven. Grandala, een lekker in het gehoor liggende en fraaie naam voor een net zo fraaie vogel. Die naam is een combinatie van het Latijnse grandis en ala, hetgeen gekoppeld en vrij vertaald 'grote vleugels' betekent. Coelicolor is eveneens latijn en modern vertaald zou dat hemelsblauw betekenen. Welnu, deze benaming geeft twee karakteristieke kenmerken van deze lijsterachtige vogelsoort aan: een blauwe vogel met opvallend lange vleugels. Ze hebben een totale lengte van 23 cm. Het signalement van de man behoeft naar mijn mening geen nadere omschrijving, de kleuropname laat de vogel in als zijn pracht en schoonheid zien, alhoewel we zelf een andere voorstelling hebben van hemelsblauw. De pop is overwegend bruin van kleur met een lichtere cremekleurige bestreping op de kop en in hals en nek. De rest van de bovendelen is bruin. Op de vleugels bevinden zich witte vlekken, de grote vleugeldekveren hebben namelijk witte punten. Stuit- en bovenstaartdekveren zijn blauw getint. De onderdelen zijn bruin en bestreept, het sterkst op de keel en de borst.

De /

Grandalala

Ze leven in Noord-India, Birma en West-China, in over het algemeen moeilijk of ontoegankelijke gebieden op grote hoogten. In de zomer gaat hun voorkeur uit naar de bergweiden en de met lage struiken begroeide berghellingen, tussen maar liefst 4300 en 5400 meter boven de zeespiegel. Dat is boven de boomgrens en komt al aardig in de richting van de sneeuwgrens. Ook enkele roodmussoorten, **Carpodacus**, komen in deze gebieden voor. Als de winter nadert, vindt er een verticale trek plaats, de vogels zakken af naar lager gelegen gebieden tot ongeveer 2200 meter. De Grandala's zijn kolonievogels. Buiten de broedtijd trekken ze in grote zwermen door hun verspreidingsgebied en tijdens de broedtijd verkeren ze samen in groepen van 5 tot zo'n 60 exemplaren. Van grasstengels bouwen ze grote, stevige en fraaie komvormige nesten, die van binnen zijn bekleed met veertjes, mossen of ander zacht materiaal, op rotsrichels en meestal direct onder een overstekende rotswand. Een volledig legsel bestaat slechts uit twee eieren die een groenwitte grondkleur hebben en bezet zijn met roodbruine spatten en purperkleurige vlekjes en haaltjes. Ze worden waarschijnlijk alleen door de pop bebroed en de broedduur zal zo'n 14 dagen bedragen. De jonge vogels worden door beide oudervogels gevoed en grootgebracht. Bij het uitvliegen, in hun jeugdkleed, zijn ze bijna net zo van kleur als de volwassen poppen maar ze hebben wel een duidelijk langere bestreping en ze zijn over het geheel wat donkerder. Na de jeugdruï is de bestreping fijner en de mannelijke vogels hebben een verpakje dat een mengeling van bruine en blauwe kleuren toont. Pas in het tweede jaar, omstreeks augustus-september, komen ze echt op kleur en krijgen de mannetjes hun zo fraaie uiterlijk. Vermoed wordt dat éénjarige mannetjes, ondanks dat ze niet volledig op kleur zijn, wel met succes tot voortplanting kunnen overgaan. De lange vleugels van de Grandala's, brengt ze in staat om tegen felle stormen in te vliegen en het laat geen twijfel dat het op dergelijke hoogten behoorlijk kan spoken.

Hun voedsel bestaat uit insecten, rupsen, larven, poppen, zaadjes en bessen. In het najaar wordt er veelvuldig blauwe of zwarte bessen van de *Vaccinium*-struiken gegeten. Ook de fruitbomen in de lager gelegen gecultiveerde gebieden worden bezocht door ze. Het zijn rustige, ja zelfs stille vogels. Zingen doen ze nauwelijks en wat ze laten horen is een variatie van contactroepen. Grandala's komen in hun verspreidingsgebieden in grote aantallen voor, maar ze worden slechts zelden ingevoerd hetgeen ongetwijfeld te wijten is aan het feit dat ze, zoals reeds gesteld, voorkomen in gebieden waar de mens maar moeilijk kan komen en ze dus ook niet zo gemakkelijk gevangen kunnen worden.

Gouldamadines

Sedert de oprichting van de "Doelgroep Natuurbroed Gouldamadine", nu "Speciaalclub Natuurbroed Gouldamadine", zien wij dat het aantal liefhebbers/fokkers van Goulds aanmerkelijk is vergroot. In de rubriek "Vraag en Aanbod" in Onze Vogels worden steeds meer Goulds te koop aangeboden.

Inleiding.

Zoals in de kop van dit artikel reeds vermeld is, is er een sterke ontwikkeling te constateren in de liefhebberij en fok van de Gouldamadine. Niet alleen het aantal kleurslagen is in de laatste jaren sterk toegenomen, ook is er een groei van het aantal fokkers/liefhebbers waar te nemen. De "Doelgroep Natuurbroed Gouldamadine", nu "Speciaalclub Natuurbroed Gouldamadine", heeft vele liefhebbers/fokkers gemaakt dat de fok met Gouldamadines een serieuze zaak is waarbij voorop staat dat de Gouldamadine zelf voor zijn nakomelingen moet zorgen. Het aloude gebruik van pleegouders wordt streng veroordeeld. Mijn inziens terecht, want het gebruik van pleegouders is een achterhaalde zaak en zelfs een degeneratie van het ras Gouldamadine.

De aanschaf.

Bij de aanschaf van Gouldamadines moeten we terdege opletten dat ons geen citroenen voor sinaasappelen verkocht worden. Heel veel mensen raken gebiologeerd door de kleurenpracht van dit vogeltje en betalen hiervoor veel geld. De teleurstelling is

dan ook groot als na enkele weken na aanschaf vogels verzwakken en vaak zelfs sterven. Het enthousiasme is dan tot het nulpunt gedaald en Goulds worden gedoodverfd als zwakke vogels. Onwetendheid is de oorzaak van deze teleurstellingen. Indien we Gouldamadines willen aanschaffen dienen we eerst te letten op wat voor accommodatie wij de vogels te bieden hebben. Allereerst dienen we te beschikken over ruime kooien waarin we de aangekochte vogels op kunnen vangen en observeren. We denken hierbij aan kooien van 80x40x40 cm waarin we de aange-

kochte vogels gezamenlijk plaatsen. Liefst een tweetal van deze kooien zodat we de mannen van de poppen kunnen scheiden. Indien we een koppel aanschaffen kunnen ze samen in zo'n kooi ondergebracht worden. Aangekomen bij de verkoper dienen we te letten op met name de huisvesting van zijn Goulds. Let op de voer- en waterbakjes welke de verkoper gebruikt. Let vooral op de temperatuur in zijn vogelverblijf. Stemt deze temperatuur overeen met uw vogelverblijf? Goulds zijn vrij sterke vogels en kunnen gerust gehouden worden in koude vogelverblijven. Mijn Goulds zijn

onverwarmd gehuisvest. In de winter verblijven ze op een onverwarmde vogelkamer (temperatuur tussen de 0 en 15 graden Celsius). Tocht dient vermeden te worden. Indien u niet de mogelijkheid heeft uw vogels in een verwarmd verblijf te huisvesten kunt u beter geen vogels kopen bij liefhebbers welke hun vogels bij hogere temperaturen hebben gehuisvest. Let op dat de vogels welke u aanschaft ook werkelijk natuurbroed vogels zijn, dit om teleurstellingen tijdens de fok te voorkomen. Schaf uw vogels aan bij mensen welke lid zijn van de "Speciaalclub Natuurbroed Gouldamadine" en beter niet op vogelmarkten (deze geven geen zekerheid).

Huisvesting.

Gouldamadines zijn van nature vrije rustige en verdraagzame vogels. De huisvesting kan daarom vrij sober zijn. Ruime kooien van 80x40x40 cm zijn prima voor de fok en huisvesting van uw Goulds. We plaatsen twee zitstokken aan weerskanten (15 cm vanaf de zijwanden). Het maximaal aantal te huisvesten Goulds per kooi is dan niet meer dan 8 stuks. Als bodembedekking gebruiken we bij voorkeur wit schelpenzand, hetgeen een maal per week verschoond dient te worden. Tijdens de rustperiode scheiden we de mannen van de poppen. Voorkomen dient te worden dat de vogels blootgesteld worden aan vorst, tocht en vocht. Daarom is het aan te bevelen uw Goulds in de herfst en winter binnen te huisvesten. Het aantal lichturen in de broedtijd moet ongeveer 16 uur bedragen (bijv. van 07.00 uur tot 23.00 uur). In de rusttijd dient het aantal lichturen minimaal 12 uur te bedragen (bijv. van 09.00 uur tot 21.00 uur). In de tentoonstellingstijd passen we het aantal lichturen aan op de lichturen tijdens de tentoonstelling (bijv. 08.30 tot 22.00 uur). Hiertoe kunnen we gebruik maken van TL verlichting geregeld door een schakelklok. Pas de verlichting echter geleidelijk aan het seizoen aan. Beter is de verkorting of verlenging te laten geschieden in b.v. twee maal een kwartier per week dan ineens een à twee uur. Dit gaat ten koste van de conditie van uw vogels.

Voeding/verzorging.

De voeding en verzorging van Goulds is als bij alle andere vogels uitermate belangrijk om te komen tot goede resultaten tijdens de fokperiode en het in stand houden van de conditie tijdens het rust- en tt-seizoen. Gouldamadines zijn zaadetende vogels en

dienen als hoofdmenu een goed mengsel tropisch zaad te ontvangen. Omdat de meeste mengsels weinig of geen Japans millet bezitten kan op elke kilo tropisch zaad 50 gram Japans millet worden toegevoegd. Daarnaast wordt regelmatig trosgierst verstrekt. Indien de trosgiersthalp geen zaden meer bezit verstrekken we een nieuwe halm. Ei- of krachtvoer wordt in de rustperiode nauwelijks opgenomen. Deze bijvoeding is echter ook in de rustperiode belangrijk. Ik verstrek in de rustperiode een maal per twee dagen ei/krachtvoer, hetgeen iets rui is gemaakt met honingwater. Ze nemen dit goed op. In de fokperiode wordt het eivoer gemengd met gekiemd zaad. De Goulds zijn hier verzot op. Gekiemd zaad bestaat bij mij uit twee delen kiemzaad voor kanaries aangevuld met een deel Japans millet, een deel gele gierst en een deel katjang idjoe (taugee). Dit mengsel wordt gedurende 10 uur onder water geweld. Daarna wordt het in een zeef gespoeld en na een uur uitlekken in een roestvrij stalen bakje gedaan. Na twaalf uur wordt het zaad nogmaals gespoeld. Gedurende een uur laat ik het zaad wederom uitlekken in een zeef en doe het terug in een roestvrij stalen bakje. Op een lauwwarme plaats, ongeveer 20 graden Celsius, zal het zaad na ongeveer 24 uur volledig ontkiemd zijn en wordt door het eivoer gemengd. Let wel dat het gekiemde zaad niet te nat is en/of onaangenaam ruikt. Indien het gekiemde en onaangename geur heeft is er iets fout gegaan en kunt u dit beter niet aan uw vogels verstrekken. In de fokperiode wordt het eivoer vermengd met gekiemd zaad in een snoepvoer bakje (een theelepeltje) verstrekt indien er nog geen jonge vogels in de nesten liggen. Indien er jongen zijn wordt de hoeveelheid geleidelijk, naar behoefte, opgevoerd. Van levensbelang is natuurlijk drink- en badwater. Drinkwater verstrekken we in drinkflesjes welke ook voor de tt-kooi worden gebruikt. Tweemaal daags wordt het drinkwater ververs. badwater verstrekken we in de broedperiode dagelijks gedurende een uur. In de rustperiode eens in de twee dagen gedurende een uur. Het badwater dient om reden van vervuiling na een uur te worden verwijderd. Als bodembedekking wordt door mij wit schelpenzand gebruikt hetgeen wekelijks wordt verwijderd en ververs. Na verschoning van de kooien wordt in elke kooi een handje grit en scherpe maagkiezel op de bodem gestrooid. Grit is noodzakelijk voor de kalkbehoefte, scherpe

maagkiezel dient als middel om de zaden in de maag van de vogel te vermalen. Onkruidzaden en groenvoer worden door mij niet verstrekt. In onkruidzaden bevinden zich vaak onwenselijke organismen en is vaak droog en stoffig (vervuild). Groenvoer bevat in de regel veel water en vitamine C. Water wordt door ons voldoende verstrekt en vitamine C zit reeds in de voeding welke wij verstrekken, zeker indien gekiemd zaad wordt verstrekt.

Ziektes.

Indien Uw Goulds tekenen van ziekte vertonen is het raadzaam een dierenarts te raadplegen. Eventuele medicatie dient dan strikt volgens de voorschriften van de dierenarts te worden verstrekt (aan alle vogels). Zieke vogels worden direct gescheiden van de ogenschijnlijk gezonde vogels. De zieke vogels bij voorkeur in een ziekenkooi plaatsen. Na gebruik van de ziekenkooi deze geheel ontsmetten. Overigens is het raadzaam al uw kooien tweemaal per jaar goed te ontsmetten om ziekte te voorkomen. Veel voorkomende ziektes bij Goulds zijn:

Draaihalsziekte; Een vaccin tegen deze ziekte is in ontwikkeling. Bij optreden van deze verschijnselen de dierenarts raadplegen. Luchtpijpmijt: Uit zich door het hoesten van uw vogels. Een vaponastrip kan als probaat middel worden gebruikt. De vaponastrip half open in het vogelverblijf plaatsen (1 strip per 10m³) gedurende tweemaal een uur per dag. Na behandeling verblijf goed ventileren. Legnood: Komt bij de poppen regelmatig voor. Oorzaak is meestal gebrek aan conditie, te jong ingezet voor de fok, etc. Cloaca insmeren met handwarme slolie en vogel in ziekenkooi of warme plaats huisvesten (ongeveer 30 graden C). In de meeste gevallen zal het eitje gelegd worden. Vogel uitsluiten voor de fok totdat ze in goede conditie verkeert.

De fokperiode.

Allereerst dient opgemerkt te worden dat de Goulds in broedconditie moeten worden gebracht alvorens ze in de broedkooien worden geplaatst. Geleidelijk wordt de belichting, omstreeks begin januari, na de tt of rustperiode opgevoerd. Twee maal een kwartier per week totdat de vereiste 16 uur is bereikt. Tijdens het opvoeren van het aantal lichturen wordt dagelijks badwater verstrekt. Ook wordt nu reeds het ei-/krachtvoer vermengd met gekiemd zaad. Tevens kunnen

ysel

De

wat druppels vitamine E (let op dosering) aan het eivoer worden toegevoegd. Indien u uw Goulds goed observeert kunt u zien dat ze in broedconditie komen. De nog steeds gescheiden mannen en poppen zullen een verschillend gedrag vertonen. Bij de mannen deponeren we wat nestmateriaal in de kooien. Indien de mannen in broedconditie geraken zullen zij dit nestmateriaal in de snavel nemen en tegen andere mannetjes beginnen te zingen en dansen. Indien de popjes in broedconditie geraken zien we enige strijd ontstaan tussen de popjes (geheel ongevaarlijk). Ook zien we de snavelkleur van de popjes grijs worden. Geheel grijze snavels bij popjes duidt op broedconditie, dus tijd om te gaan koppelen. We maken broedkooien gereed om de paren daarin te plaatsen. We voorzien de kooien (liefst 80x40x40 cm) van wit schelpenzand, voer, water, trosgierst etc. We plaatsen aan weerszijde van de kooi een nestkastje. Liefst van een verschillend type zodat de vogels een keus hebben. Type a: lengte 20 cm, breedte 11 cm en hoogte 12 cm. Invliegkat 4 cm middellijn linksvoor geplaatst. Zitstokje van 4 cm onder het invliegkat. Type b: lengte 12 cm, breedte 11 cm en hoogte 15 cm. Invliegkat 4 cm middellijn in het midden boven geplaatst. Zitstokje van 4 cm onder het invliegkat. De nestkastjes worden door u voorzien van een ruw nest van hooi. We verstrekken aan de kooi nestmateriaal voor de afbouw van het nest hetgeen door de Goulds zelf moet worden gedaan. Dit hoort bij het broedproces! Als nestmateriaal gebruiken we bij voorkeur kokosvezel (geknipt op een lengte van ongeveer 10 cm) en geschoond uitgeplozen sisaltouw (eveneens op een lengte van 10 cm). Nadat de broedkooien geheel klaar staan plaatsen we eerst de mannetjes in de broedkooien. De volgende dag plaatsen we de door ons uitgekozen popjes bij de mannetjes. In spanning wachten we nu af of onze keuze overeenkomt met de keuze van uw vogels. In het gunstigste geval zal na enkele dagen de nestbouw gereed zijn en na verloop van 10 dagen de eerste eitjes gelegd worden. Het legsel bestaat meestal uit 3 tot 6 eitjes (dagelijks gelegd). Zes dagen na, gerekend vanaf het vierde eitje, is reeds te zien of de eitjes bevrucht zijn. Bevruchte eitjes worden geheel donker van kleur. Volledig doorzichtige eitjes zijn onbevrucht. Een ervaren liefhebber ziet dit met een oogopslag. Onervaren liefhebbers kunnen beter even wachten alvorens de eitjes te verwij-

deren. Na ongeveer 13 dagen, gerekend vanaf het vierde eitje, komen de eitjes uit. In koude vogelverblijven kan dit soms één à twee dagen langer duren. Op de dag van uitkomst van de eitjes laten we de voeding op het oude peil. Vanaf de tweede dag beginnen we de verstrekking van eivoer wat op te voeren (let wel: naar behoefte). Teveel gegeven eivoer wordt 's avonds verwijderd, 's morgens verstrekken we nieuw eivoer. Als de jonge vogels ongeveer 6 dagen oud zijn worden ze geringd (ringmaat 2,5 mm). Het ringen geschied met grote zorgvuldigheid. Zijn de jonge vogeltjes te klein zodat de ring weer zonder moeite van het pootje af te schuiven is, wachten we tot de volgende dag en proberen het nog eens. Let op dat na het ringen de jonge vogels niet op de kooibodem terecht komen als gevolg van uitgooien door de ouders. Plaats in dat geval de jonge vogels z.s.m. terug in het nest en blijf oplettend. Na het ringen dient de voeding wat extra opgevoerd te worden. Naast het verstrekken van extra eivoer dient ook trosgierst, grit en maagkiezel naar behoefte verstrekt te worden. Als de jonge vogels ongeveer 21 dagen oud zijn maken ze aanstalten het nest te verlaten. Ze keren hierin regelmatig terug. 's Nachts slapen de jongen met beide ouders in het nest. Overigens, sommige ouders laten de jongen 's nachts alleen in het nest achter. Dit is geen probleem indien de nachten niet te koud zijn. Op een leeftijd van ongeveer 6 weken zijn de jonge vogels geheel zelfstandig en kunnen ze volledig voor zichzelf zorgen. Nu kunnen de

jonge vogels van de ouders gescheiden worden. Dit kan op twee manieren geschieden:

A. De jonge Goulds worden overgebracht naar een andere ruimte.
B. De ouders worden overgebracht naar een andere broedkooi.
Persoonlijk geef ik de voorkeur aan mogelijkheid "B". Ik breng de ouders over naar een andere broedkooi om te beginnen aan de "tweede" en tens "laatste" ronde. Omdat wij gebruik maken van ruime broedkooien laten we de jongen in de kooi tot ze volledig op kleur zijn (de nestkastjes worden verwijderd nadat de jonge vogels zelfstandig zijn). Hierboven is beschreven de ideale situatie als alles goed gaat. Natuurlijk is het zo dat er tijdens het broedproces van alles fout kan gaan.

Problemen tijdens de fokperiode.

Zoals boven reeds gesteld dienen de vogels in broedconditie te zijn alvorens ze in de broedkooien geplaatst worden. Indien we vogels, welke niet broedrijp zijn, in de broedkooi plaatsen zal dit op teleurstellingen uitdraaien.

- Als Goulds niet in broedconditie willen geraken heeft dit meestal als oorzaak dat de vogels lichamelijk nog niet toe zijn aan voortplanting. Huisvesting en voeding spelen hierbij een belangrijke rol. Extra goede verzorging en wat geduld zal vaak uitkomst bieden.
- Toch kan het voorkomen dat een koppel broedrijpe Goulds niet overgaat tot nestbouw etc. Oorzaak hiervan is meestal het niet accepteren

De
se

van de partner. Het beste plaatsen we dan de pop bij een andere broedrijpe man en wachten verder af.

- Indien de nestbouw gereed is en er zijn eitjes gelegd kan het voorkomen dat de eitjes niet bebroed worden. Oorzaak hiervan was vaak het gebruik van pleegouders, in het verleden. Er is een afname in broeddrijf te constateren. Bij herhaling kunnen we deze vogels het beste uitsluiten van verdere fok.
- Onbevuchte eieren komen vaak voor bij jonge vogels. Oorzaak is natuurlijk ongeduldigheid van de liefhebber in zo'n geval. Andere oorzaken van onbevuchte eieren zijn:
  - Door verkeerde partnerkeus heeft geen bevruchting plaatsgevonden.
  - Teveel storingen in het broedverblijf.
  - Oudervogels hebben onvoldoende lichamelijke conditie waardoor embryo vroegtijdig afsterft. Bij herhaling is er een mogelijkheid de partners te scheiden en andere partners te geven. Herhaalde, e.a. zich dan nogmaals betreffende vogels uitsluiten voor verdere fok.
- De eitjes zijn wel bevrucht en worden goed bebroed maar komen niet uit. Oorzaken kunnen zijn:
  - Te droge atmosfeer in nest en vogelverblijf waardoor de eischaal te hard is en het jonge vogeltje niet in staat is de schaal te breken (vochtigheid dient ongeveer 70% te zijn)
- De jonge vogeltjes sterven af vlak voor het uitkomen. Dit duidt op onvoldoende levenskracht, meestal veroorzaakt door onvolledige conditie van de oudervogels.
- Tevens kunnen er ziektes van een der partners in het ei terecht zijn gekomen waardoor het jonge vogeltje te zwak is geworden om het ei te verlaten.
- Uitgekomen jonge Goulds worden niet gevoerd of soms zelfs uit het nest geworpen. Oorzaak hiervan is meestal de onervarenheid van de oudervogels. Bij jonge vogels komt dit regelmatig voor. Tevens kan een oorzaak zijn afname van voortplantingsdrijf veroorzaakt door het gebruik van pleegouders in het verleden. Ook speelt voeding hierbij een belangrijke rol. Overmatige broeddrijf kan ook een oorzaak zijn. In het laatste geval vindt men al spoedig nieuwe eitjes in het nest. Tracht in zo'n geval de oorzaak vast te stellen en geef de vogels een nieuwe kans. Bij herhaling is uitsluiting voor de fok de enige remedie.
- Tijdens het opgroeien sterven een of meer jongen in het nest. Tal van oorzaken kunnen hieraan ten grondslag

use!

De /

liggen. Onderstaand enkele oorzaken hiervan:

- Onvoldoende ventilatie in het nest en vogelverblijf waardoor de jonge vogels belemmerd worden in groei en verzwakken en tenslotte sterven.
- Natte nesten als gevolg van te dunne ontlasting van ouders en jongen veroorzaakt door teveel vochthoudend voedsel. In zo'n nat nest komt een bacterie- explosie waar jongen niet tegen bestand zijn (voeding aanpassen).
- Een der oudervogels raakt verzwakt of sterft. In zo'n geval is het het beste betreffende vogel direct te verwijderen en eventueel te behandelen. Indien er reeds jongen zijn zal vaak de overgebleven ouder de jongen groot brengen. Oplettendheid is bij problemen tijdens de fok uitermate belangrijk. Een goede fokadministratie, waarbij zeker het gedrag van de ouders genoteerd wordt, leert ons in te spelen op mogelijke problemen.

Gebruik van pleegouders.

Het gebruik van pleegouders bij de fok van Gouldamadines is reeds jaar en dag een gebruikelijk feit geweest. Vooropgesteld moeten we vaststellen dat indien onze voorgangers geen gebruik hadden gemaakt van pleegouders (Japanse meeuwen) we nu maar weinig of geen Gouldamadines in ons land meer bezaten. Echter, we moeten ons nu bewust zijn dat het gebruik van deze pleegouders niet meer nodig is en zelfs moeten veroordelen! Als het fout gaat tijdens de fok van Goulds is de enige aangewezen pleegouder de Gouldamadine zelf en geen ander. Uit ervaring kunnen we vaststellen dat het gebruik van de Japanse meeuw als pleegouder de kwantiteit heeft gewaarborgd maar niet de kwaliteit, van onze Gouldamadine.

In de jaren '70 en '80 en zelfs nu nog zijn er fokkerijen van Gouldamadines waarbij we moeten constateren dat er slechts een tiental koppels Goulds gehuisvest zijn. Echter daarnaast zijn tientallen koppels Japanse meeuwen gehuisvest. De Goulds fungeren als legkippen. De Japanse meeuwen zijn de pleegouders waar de gelegde eieren van de Goulds worden ondergeschoven. De Japanse meeuwen zorgen voor een kwantitatief groot aantal jonge Goulds. Kwalitatief zal er een degeneratie van de op deze wijze gefokte Goulds zijn. We moeten dan ook alles in het werk stellen deze handelwijze te voorkomen en te veroordelen en wel om de volgende redenen:

- Door het telkens weghalen van de

gelegde eieren van de Goulds wordt de broeddrift van Goulds nadelig beïnvloed. Het broedproces wordt na het leggen van eieren abrupt afgebroken. De oudervogels hebben nog nooit jongen gezien, laat staan groot gebracht.

- Door de verzwaking van de broeddrift verdwijnt de drang tot het maken van een nest. Een legkip legt haar ei zonder de bedoeling een kuiken te produceren, het is dus niet nodig een nest te maken. Gemakzucht gaat een rol spelen.

- Uitgebroed onder Japanse meeuwen maken jonge Goulds een uitermate slechte ontwikkeling door. Goulds welke onder de eigen ouders worden grootgebracht (natuurbroed) liggen vanaf de tweede dag met volle, goed gevulde, kropjes in het nest. Japanse meeuwen hebben van nature een andere voederwijze: De jonge vogels worden de eerste dagen zeer matig gevoed. Indien de jongen ongeveer vijf à zes dagen oud zijn voeren de Japanse meeuwen de voeding op. Dit afwijkende voedergedrag leidt tot een tekortkoming in de eerste levensdagen zodat volledige ontwikkeling van de jonge Goulds, grootgebracht door Japanse meeuwen, onmogelijk wordt (formaatverlies).

- Zelfstandige jonge Goulds, grootgebracht onder Japanse meeuwen, vertonen een afwijkend gedrag bij hun soortgenoten. De belangstelling voor Japanse meeuw bij deze Goulds is groter dan de belangstelling voor de soortgenoten. De paring/voortplantingsdrift met soortgenoten is afgenomen.

Voorgenoemde vier grote degeneratie verschijnselen wegen niet op tegen de twee voordelen m.b.t. het gebruik van pleegouders. De twee voordelen van het gebruik van pleegouders zijn:

- Kwantitatieve vermeerdering van het aantal Gouldamadines.
- Minder risico's bij het grootbrengen van jonge Gouldamadines.

Door het toepassen van natuurbroed Gouldamadines zien we dat degeneratie- verschijnselen zoals hierboven omschreven door selectie uit te bannen zijn. De natuurbroed Gouldamadine herwint haar broed- en voortplantingsdrift. Daarnaast zien we de laatste jaren een enorme formaatverbetering als gevolg van echte natuurbroed en selectieve fok.

Zelfstandige jongen en het op kleur komen.

Na de twee voorgaande onderwerpen pakken we de draad weer op waar we gebleven waren. Zoals eerder gesteld hebben we twee mogelijkheden om pas zelfstandige jonge Goulds te huisvesten om tot ontwikkeling, en op kleur, te laten komen. Omdat mijn broedkooien een behoorlijke ruimte bieden (80x40x40cm) geef ik er de voorkeur aan de ouders te verwijderen. De jonge vogels blijven in de broedkooi waarin ze zijn grootgebracht. Met de ouders worden de nestkastjes verwijderd. De jonge Goulds verblijven in de broedkooi tot ze volledig op kleur zijn. Overplaatsen remt, en/of onderbreekt het op kleur komen van jonge Goulds. Vooral in de beginperiode worden extra zachte zaden verstrekt zoals trosgierst en Japans millet. Geleidelijk worden de jonge Goulds gewend aan de normale voeding. Indien de jonge Goulds volledig op kleur zijn worden de mannen van de poppen gescheiden. Tijdens

het op kleur komen dienen we storingen te tolereren. Geduld en goede verzorging zal resultaat afdwingen.

Africhten voor de TT.

Het africhten van Gouldamadines voor de TT's is voor menig liefhebber een groot probleem. Ik zal trachten hier enkele adviezen op basis van mijn ervaringen weer te geven. Zo'n tien weken voor de tentoonstelling worden de Goulds twee bij twee in TT-kooien geplaatst (let wel: twee mannen of twee poppen per kooi). Alvorens ze in de TT-kooien worden geplaatst controleren we de bevedering. Afgebroken vleugel- of staartpennen worden voorzichtig uitgetrokken. In eerste instantie dekken we de TT-kooien aan de bovenkant af met een stukje karton of board. Indien we de bovenkant niet afdekken lopen we de kans dat de Goulds met hun kop en hals gaan draaien om te zien wat er boven de kooi allemaal gaande is. Iedere dag schuiven we het bovenplaatje 1 cm naar achter zodat na ongeveer een week de bovenkant vrij komt. Geleidelijk wennen ze dan aan het zicht naar boven. Het beste is om de TT-kooi iedere dag iets te verplaatsen zodat de vogels wennen aan telkens iets andere omstandigheden. Na ongeveer drie weken gaan we de Goulds scheiden zodat per TT-kooi slechts 1 vogel is gehuisvest. Hierbij wordt de bevedering nogmaals gecontroleerd op gebroken pennen. Da-

gelijks worden de TT-kooien nu uitgezet op een tafel in het volle daglicht. Door middel van een dun stokje gaan we de vogels leren naar het andere zitstokje te springen zodat de vogel aan beide kanten bekeken kan worden. Dit went ze alvast aan de keuring. In de africhtperiode moeten we veel met de vogels omgaan om ze goed te wennen aan de TT omstandigheden. Laat af en toe ook uw huisgenoten de vogels bekijken en verplaatsen. Erg onrustige vogels krijgen hierbij extra aandacht. Maak om de drie dagen de TT kooien schoon. Hiertoe kunt u het beste beschikken over een extra lege TT-kooi welke volledig van zand, zaad en water is voorzien. We laten de vogel dan vanuit de vuile TT-kooi overspringen naar de schone TT-kooi. Ook het overspringen kunnen we bevorderen

door gebruik making van een dun stokje. De vuile kooi wordt grondig gereinigd en gereed gemaakt voor de volgende vogel. (Besproei uw vogels iedere dag met lauwwater).

Het inschrijven voor de TT.

Enkele weken voor de TT is het zover dat de inschrijfformulieren gereed gemaakt moeten worden. Gouldamadines worden gevraagd als eigen kweek van het laatste en voorlaatste broedjaar. Indien u stammen wilt inschrijven dient u er rekening mee te houden dat dit vier vogels van dezelfde soort, kleurslag en geslacht zijn. Bovendien moeten alle vier deze vogels van hetzelfde broedjaar zijn. Bij twijfel is het verstandig een collega kweker of een bestuurslid van de organiserende vereniging te raadplegen alvorens u tot inschrijving overgaat.

Het inbrengen naar de TT.

Het inbrengen van Goulds naar de TT is een zorgvuldig werkje. Zorg ervoor dat uw vogels in schone kooien worden ingebracht. Een flinke laag schelpzand op de bodem en het voerbakje goed gevuld. Tijdens het vervoer is het beter geen waterflesjes aan de kooi te bevestigen. Deze flesjes worden tijdens het inbrengen gevuld en aangebracht in de TT zaal. Zorg dat tijdens het vervoer uw vogels geen kou vatten. Onze TT's zijn meestal in de koude jaargetijden. Zorg d.m.v. goede hoezen om de TT

kooien dat de vogels beschermd worden voor onnodige afkoeling en tocht. Ditzelfde geldt voor het vervoer naar huis na afloop van de TT.

De tentoonstelling.

Na het inbrengen van uw Goulds heeft u deze toevertrouwd aan de organisatoren van de TT. Voor u zal het enige spanning geven tot dat de opening van de TT daar is en u de beoordeeling van de keurmeesters kunt aanschouwen. Het kan mee of tegenvallen. Vreugde en teleurstellingen horen nu eenmaal bij de vogelsport. Lees in ieder geval de keurbriefjes goed en trek daar lering uit zodat u voor uzelf weet hoe u verder moet met uw Goulds. Gouldamadines worden aan de hand van standaardseisen gekeurd. Voor de nieuwe kleurslagen zijn nog geen standaardseisen voorhanden. Er wordt door de keurmeesters in samenwerking met de speciaalclub aan de standaardseisen gewerkt zodat binnen korte tijd alle kleurslagen beschreven zullen worden.

Tenslotte.

De liefhebberij van het houden en fokken van Gouldamadines is een ongehoofde mooie bezigheid. Om een goede Gouldliefhebber te zijn moet veel kennis worden vergaard. Ik wil dan ook de beginnende Gouldliefhebbers adviseren met klassieke kleurslagen te beginnen. Ik doel hierbij op Zwartkop-, Roodkop- of Geelkopgroene Gouldamadines. De nieuwere kleurslagen vereisen enige kennis van vererving en vederstructuur. In een aantal volgende artikelen zullen de kleurslagen van Goulds alsmede vererving en vederstructuur aan de orde komen. Tot slot van dit artikel wil ik nog eenmaal benadrukken dat het van levensbelang voor de Gouldamadines is dat we ons uitsluitend richten op daadwerkelijke natuurbroed. Dit geeft ons de enige garantie op kwaliteit en succes in de toekomst.

ysel

De

STRESS BIJ DE VOGELS

Tekst: G.P.Mignone, Italië.

Nico Tinbergen (1907-1988), de beroemde Nederlandse etholoog heeft eens gezegd: "De misvatting dat elke soort een onveranderlijk gedragsrepertoire heeft gaat gewoonlijk gepaard met het idee dat vogels simpele automaten zijn die zich star aan vaste gedrags routine houden". Hoezeer ook deze uitspraak in de praktijk dikwijls op de waarheid lijkt, hopen we toch dat men het in dit verband goed voor heeft met de putter. De putter, ook distelvink genoemd, is erg populair in het grootste deel van Europa, Noord-Afrika en Azië, en is zelfs ingevoerd in West Australië en Amerika. De wetenschappelijke naam is *Carduelis carduelis* (Linnaeus). De putter is zo algemeen bekend, dat een kleurbeschrijving wel achterwege kan blijven. De beide geslachten zijn vrijwel gelijk gekleurd en derhalve is de sexe dus op het eerste zicht moeilijk te onderscheiden. Het rode gezichtsmasker is bij de man meestal iets groter. De zang van het mannetje is te samen met de balts in de paartijd het enige houvast voor de paring van deze vogels. Putters leven gewoonlijk in groepsverband en voeden zich met plantendelen, zaden, vruchten, enz. Al vroeg krijgen zij als juiste voeding composieten, insecten en in het bijzonder bladluizen vooral bij de verzorging van hun jongeren. Deze groene (niet dat ik weet zwarte) bladluizen en allerlei andere kleine insecten zijn echte lekkernijen die zeker niet mogen ontbreken.

Het lastige punt.

Niettegenstaande alle positieve maatregelen die volgens veel artikelen genomen werden om de problemen van de wildzangkwekers zoveel mogelijk op te lossen, wil ik toch even terugkomen op het belangrijke probleem met betrekking tot de eerste verzorging van onze putters in gevangenschap. Pas aangeschafte vogels van jeugdige leeftijd, vragen aandachtige verzorging, zeker vanwege de factor stress. Vooral in het begin vraagt ook de voeding onze aandacht. Ik vraag hierbij tevens aandacht voor een speciale vorm van leren bij vogels, imprints of imprinting (Lorenz 1935), (zie Onze Vogels 1992 pag. 108) dat vroeg in hun leven optreedt en alleen gedurende een korte gevoelige periode kan plaatsvinden. Deze en vele andere leerprocessen zijn niet automatisch tekenen van grote intelligentie, de vogels vertonen tekenen van redelijke activering of inzicht

en ze hebben ook het besef van het verband tussen afzonderlijke gebeurtenissen, zelfs in gevangenschap. Men kan dus toch wel zeggen dat vogels enige intelligentie bezitten en dat hun gedrag niet alleen mechanisch is, maar ook beïnvloed wordt door hun aanpassingsvermogen. Het leren door voorbeelden zet zich tot in het volwassen leven van vogels voort. Als een vogel nieuw voedsel heeft ontdekt, nemen de anderen daar nota van en gaan er zelf ook naar op zoek. De praktijk is even interessant als de theorie. Voor vele jaren heb ik een aantal putters aangeschaft bij een vogelhandelaar. Ik heb er vreugde aan beleefd maar anderzijds ook grote zorg. Waarom? Ik had twee problemen op te lossen namelijk in verband met conditie en stress, een typische gevoelige eigenschap van de putters. Over het houden van zenuwachtige vogels zijn in de loop der jaren erg veel boeken en tijdschriften verschenen zonder werkelijk nieuwe gegevens te bieden. Pas aangeschafte vogels vragen goede verzorging. Vooral de nieuwe omgeving, en ook de voedselveranderingen hebben grote invloed. Ik verzorgde mijn putters op de volgende wijze:

A-Conditie (stress) van de vogels; Bij aankoop van de putters plaatste ik iedere vogel in een kweekkool van 50 cm lengte, 40 cm hoogte en 40 cm diepte. De kooien waren volledig gesloten behalve een gedeelte aan de voorzijde. De temperatuur lag ronde de 18° - 19°C.

B-Voedsel: Het succes begint naar mijn mening met een goed voedsel, ik gaf geen negerzaad, dat is maar gevaarlijk. Aan de putters kunnen wij met mate distelzaden verstrekken en zonnepitten worden door deze vogels niet versmaad. Gedurende de eerste dagen gaf ik geen witzaad en zeker geen antibiotica, doch wel tweemaal per week vitamines in hun drinkwater. Na twee dagen en daar opvolgende tien dagen, gaf ik tweemaal per dag het volgende voedsel: 1/2 kleine lepel gekiemd zaad van een mengeling voor kanaries gemengd met 80% witzaad, verder nog wat rijpe en halfrijpe onkruidzaden zoals: kruiszaad, paardebloem, perzikkruid, muur, enz.. Bovendien wordt er tijdens de eerste periode van tien dagen wel veel groenvoer verstrekt (opgepast voor insecticiden). Het spreekt voor zich zelf dat vogelgrit en mineralen altijd aanwezig moeten zijn in afzonderlijke bakjes. Moeilijk is het ook weer om een aangepaste grens te bepalen, maar tien dagen waren voldoende voor de putters om gezond in hun kooien te zitten.

Wie in onze hobby de tak van de zangsport beoefent, zal bemerkt hebben dat er in de laatste 5 jaren het een en ander veranderd is. Naast het feit dat we, door de komst van de timbrado, een nieuwe teig aan het zangarsenaal hebben toegevoegd, is er binnen het harzergebeuren zoveel gebeurt dat ik het de moeite waard vind om hier eens wat dieper op in te gaan. Toen ik in 1971, per toeval, in de harzersport belandde, wist ik niet meer dan wat op de keurlijsten vermeld werd. Wie in die tijd een vogel van 85 punten kweekte, had een topper en een harzer van 90 punten was helemaal het einde. Nu ruim 20 jaar later zijn we op een punt beland dat we met de grens van 90 punten niet meer kunnen werken. Uitgaande van de mogelijkheden die de harzer kan bezitten heeft de T.C.zang, in overleg met de bond, besloten in 1989 de grens los te laten, dit voor een proeftijd van 3 jaar. Voorafgaand aan dit feit had men al getracht, middels een korting van 3 punten op de indruk, meer ruimte te creëren voor de toeren. Toen ook dit geen haalbare kaart bleek heeft men, in het belang van de harzersport, voor het eerder genoemde feit gekozen. In het begin ontstond er nog al wat verwarring maar als men bedenkt dat de waterslager ook geen grens kent is het logisch dat er gekozen is voor dit systeem. Bij een vogel van 90 punten gaf het nog wel eens twijfels of hij daadwerkelijk die punten "bij elkaar" gezongen had. Waarom men pas in 1989 voor het loslaten van de grens heeft gekozen is een ander verhaal. Wist u, bijvoorbeeld, dat de grens al eens in een eerder stadium werd losgelaten? Om hier achter te komen ben ik mij gaan verdiepen in de geschiedenis van de harzersport en ben daarbij op een paar opmerkelijke feiten gestoten. In 1947, aldus het verhaal, werd besloten om de 90 puntengrens los te laten nadat gebleken was dat de punten ontoereikend waren voor een positieve bewaardiging van het harzerlied. Wat de oorzaken voor deze verandering waren wordt niet aangegeven maar uit bepaalde bewoordingen is wel op te maken dat de structuur van de toeren dusdanig verbeterd was dat dit feit als zodanig aanleiding gaf om tot zulk een besluit te ko-

de harzer is..... Grenzeloos!!

L.W.Balmaekers.

men. Ikzelf heb getracht hier toch een theorie voor te vinden. Daarbij ben ik bij mezelf ten rade gegaan. De geschiedenis is eigenlijk een gevolg van wat zich in de jaren '40-'45 afspeelde en logischer wijze van hoe de kweker zijn hobby beleefde. In de oorlogsjaren heeft menig harzer liefhebber zijn vogels trachten door te houden en daarbij onbewust paringen toegepast die tot een veredeling van het harzerlied leidde. Nadat het georganiseerde verenigingsleven weer genormaliseerd was kwam, tijdens de wedstrijden, tot uiting dat juist de harzers gedupeerd werden door de 90 puntengrens. Aldus werd in 1947, voor een periode van 3 jaar, besloten om de grens los te laten. Uit latere berichten blijkt dat men toch weer teruggekeerd is op zijn schreden. De oorzaak voor het teruggaan naar de 90 puntengrens was in eerste instantie voor mij een raadsel. Heeft men dit gedaan om de harzerkwekers in "de pas" van de overige kwekers te laten meelopen? Is er na de 3 jaar proef gebleken dat men met 90 punten voldoende ruimte was om het lied van de harzer positief te bewaardigen? Dit zijn allemaal vragen waarvan men alleen maar naar de antwoorden kan gissen. Toch wil ik het er op wagen om hier een theorie voor te geven. Als een hobby zich in een positieve zin ontwikkelt, zit de kans er in dat steeds meer mensen zich gaan toeleggen op die hobby. Dit is heden ten dage zo en vroeger was het ook niet anders. Door de ontwikkelingen na 1945 kwam er een tijd waarin zich steeds meer mensen voor de harzersport gingen interesseren en het gevolg hiervan was dat steeds meer gekruist werd met vreemd bloed. Wie een willekeurige paring toepast bij het kweken, zal dit maar al te vaak gemerkt hebben en de kwekers, die al jaren aan de top zitten, weten waarover ik het heb. Zo leent zich niet elke harzer voor het brengen van topprestaties en lijkt het voor de buitenstaander als vanzelfsprekend dat de vogel in kool 1 net zo goed en zo mooi kan zingen als die in kool 5.

Veredeling.

Dit feit heeft zich in de laatste jaren voorgedaan, alhoewel ik bij dit laatste

wel wil stellen dat in de jaren ervoor ook al veredelde harzers op tentoonstellingen gebracht werden. Wanneer je, als keurmeester, in toenemende mate met het feit gekonfronteerd wordt dat er steeds meer vogels gepresenteerd worden met een hoog kwalitatief lied, is het logisch dat men die ontwikkeling een positieve bijdrage levert. We hebben immers "theoretisch" 171 punten te vergeven. Daarbij moet ook gesteld worden dat de mogelijkheden van een harzer beginnen bij 0 punten en eindigen bij, zoals gezegd, 171 punten. Of er ooit een harzer van 171 punten gekweekt zal worden is nog maar de vraag, feit is echter wel dat je een vogel geen belemmeringen moet opleggen. Een harzer is daarom ook nooit te vergelijken met een waterslager of een timbrado en zeker niet met de overige vogelsoorten binnen de grenzen van de vogelssport. Bij het kweken van harzers komt ook vaak de voorkeur van de kweker naar voren, de een houdt het op de 4 toerenvogel en de ander wil graag alle toeren in het lied horen. Ook bestaat er het gevaar dat, als je te ver doorkweekt, er een situatie ontstaat dat een bepaalde toer negatief uitwerkt op het hele lied. Voor kwekers die een grote variatie in het harzerlied beogen is dit maar al te vaak een "waterloo" gebleken, de slag om de beste harzer werd verloren doordat men juist iets te veel vergde van het vermogen van de vogel. Het punt waarop we nu beland zijn dient met grote zorgvuldigheid gekoesterd te worden, willen we weer niet terug naar af gaan. Een ander gegeven waar veel kwekers mee gekonfronteerd worden is het feit dat er binnen diverse organisaties in vele landen anders gedacht wordt over het repertoire van de harzer. Zo wordt de verbonden kloek (de kloekrol) op COM niveau niet erkend om de doodeenvoudige reden dat niet iedereen het positieve van deze toer wil inzien. Op nationaal niveau krijgt deze toer wel zijn punten omdat hier de tendens leeft dat deze een bijdrage levert aan de opbouw van het lied.

Het verlaten van de 90- puntengrens.

Tijdens de 41e COM kampioenschappen in 1993 te Breda is er voor het

eerst, officieel, boven de 90 punten-grens gekeurd. Zonder in details te treden mag ik hierbij wel opmerken dat dit gegeven een verandering is voor de harzersport. De oorzaak voor deze doorbraak is gelegen in het feit dat op 9 november 1991 een congres werd gehouden te Peer (België) waarbij alle T.C.zang waren uitgenodigd. Op dit congres zijn verschillende punten behandeld maar de hoofdschotel was de 90- puntengrens. M.b.t. dit thema is men er niet helemaal uitgekomen maar gelet op het feit dat men gesproken heeft over de verruiming van de 90 puntengrens geeft de burger weer moed. Bij de uiteindelijke stemming werd het voorstel om de gezongen positieve toeren naar 90 punten te brengen aanvaard met de toevoeging dat de vogel daarbij nog eens 9 punten extra kan krijgen voor de indruk. Of hiermee het hoofdstuk van de 90- punten-grens voor de nabije toekomst is afgesloten, valt nog te bezien. Er is vooruitgang geboekt maar het beoogde is, op dit niveau nog niet bereikt. Zoals er eerder gesteld vallen de verbonden kloeken buiten de boot, de vogel brengt een, ons inziens (Nederlandse keurmeesters), positieve toer maar kan op COM niveau hiermee niet scoren. Ik heb in dit artikel al eerder aangegeven waarom en ik ben daarom ook bang dat dit gaat leiden tot een verarming van het harzerlied. De kans zit erin dat veel kwekers zich gaan toeleggen op de z.g. vier- toerenvogels. Het kweken van de toegestane vormen van kloeken, t.w. de afgezette vorm, de holkloek en de waterkloek, zijn toeren die soms een gevaar met zich meebrengen. Dit houdt in dat het ten koste kan gaan van de andere toeren. In het verleden is er al eens een toer verloren gegaan (de kolier) en het zou mij niet verbazen dat dit weer gebeurt. Wat ik hiermee wil aangeven is dat de kwekers zich niet uit het veld moeten laten slaan, al wordt die verbonden kloek internationaal niet bewaardigd, ga door op de ingeslagen weg en lever een positieve bijdrage aan het harzerlied. Aan het einde van dit verhaal rest mij u nog veel plezier toe te wensen in een hobby die boeiend was, is, en hopelijk ook zal blijven.

KALENDER 1993

De geelrug buidelspreeuw

Omdat slechts een klein gedeelte van de onderrug, maar wel de hele stuit geel is, ben ik van mening dat beter de naam geelstuit buidelspreeuw gebazigd kan worden. Dat doen ook de Engelsen, evenals de "Encyclopedie van de Vogels". Buidelspreeuwen horen tot het geslacht *Cacicus*, dat tien soorten telt, die domicilie hebben van westelijk Mexico zuidwaarts tot in Noordoost-Argentinië. Van allen heeft de "held van ons verhaal" de grootste verspreiding: van oostelijk Panama zuidelijk in grote delen van Zuid-Amerika tot oostelijk Bolivia. Ook op Trinidad komt hij voor. Het is een prachtige vogel met zijn glanzende zwarte en gele verenpakje en doordringende blauwe ogen. Het vrouwtje is doffer getekend dan haar eega en ook aanzienlijk kleiner; hij is 27, zij 21 cm. De habitat van de geelrug of stuit zijn de laagvlakten langs de kust met verspreid staande bomen, mangroves, bosranden en beboste rivieroever.

Sociale vogels.

Buidelspreeuwen zijn zeer sociaal: ze leven in groepen, nestelen in kolonies en slapen ook gezamenlijk, zoals we dat zien bij onze spreeuwen in het najaar. In een kolonie treft men vaak 40 tot 50 nesten aan. Deze schijnen erg sterk te zijn en zien er uit als hangende zakken van stevige plantevezels. De opening bevindt zich aan de bovenkant. De toekomstige kinderkamer wordt door het wijfje gebouwd. Vaak bevinden de nesten zich in de buurt van wespennesten, kennelijk om predatoren weg te houden. Er worden slechts 2 eieren gelegd. De eitjes zijn wit met een paar zwarte en roodbruine vlekjes, waarvan de meeste aan het stompe eind staan. Ook hier is het weer het vrouwtje dat alleen de eieren uitbroedt: mijnheer steekt geen poot uit. Als hij het vrouwtje heeft bevrucht, is voor hem de kous af! Ondanks de aanwezigheid van het wespennest gaat toch niet altijd alles van een leien dakje: vliegenvangers en andere vogelsoorten parasiteren en veel legesels gaan verloren door slangen. Deze buidelspreeuwen, die zich voeden met bessen, vruchten en insecten, zijn prima imitators, die allerlei vogelgeluiden nabootsen en zelfs die van de capucijn-aapjes.

Door: Meindert de Jong.

DE BALISPREEUW: TERU

Een spreeuw die we allemaal al weleens gezien hebben in een dierentuin of kweekcentrum en die pas begin deze eeuw werd ontdekt in de vrije natuur, is de Balispreeuw of *Leucopsar rotschildi*. Het was de bekende ornitholoog Stresemann die de vogel in 1912 voor het eerst ontdekte. Deze endemische soort komt enkel voor in Bali, en dan nog over een erg klein verspreidingsgebied. De bekendste territoria bevinden zich in en rond Bali-Barat, een groot nationaal park op Bali. Daarnaast vinden we ze in de droge bossen en acaciasavannes van westelijk Bali. Op dit moment wordt de totale populatie geschat op zo'n 500-1000 vogels, maar rond 1986 werd hun aantal op slechts 250 geraamd. Reeds einde jaren zestig en begin zeventig was de Balinese Spreeuw met uitsterven bedreigd en binnen de dierentuinwereld werd gevraagd om een

kweekprogramma voor de soort op te starten. In 1984 schatten onderzoekers het aantal in de vrije natuur op 125-180 vogels en medio jaren tachtig werd een 9-maandenlange studie gestart naar deze soort in het Bali-Barat N.P. in Bali en gestart met speciale beschermingsmaatregelen voor de laatste wilde populaties, door o.a. het uithangen van nestkasten, het verminderen van de ontbossing in Bali, het aanplanten en stimuleren van inheemse vruchtbomen en een educatieprogramma naar het groot publiek. Ook het oprichten van een kweekcentrum in Bali werd één van de belangrijkste prioriteiten. Rond deze periode, in 1987, werd een samenwerkingsprogramma gestart tussen de internationale vogelbescherming (ICBP), de Amerikaanse Vereniging van Dierentuinen, de Jersey-Zoo en de plaatselijke regering ter oprichting van een 5-

jarenplan voor het behoud van de soort en het opzetten van een internationaal kweekproject. Deze prachtige initiatieven moeten leiden tot het terug uitzetten van in gevangenschap gekweekte vogels in het wild. In 1990 werden reeds 13 vogels in Bali in het wild uitgezet, met succes. Ook vroeger werden reeds experimenten uitgetest om de Balispreeuw in de natuur uit te zetten, op het eiland Lokrum, maar dit project mislukte en de vogels werden later terug overgebracht naar Bali. Een recente populatieschatting in Bali leverde in 1989 nog maar 24 of 31 exemplaren op en in 1988 waren het er nog maar 55 tot 100. Het is dan ook noodzakelijk om de kleine relictpopulatie in het wild aan te vullen met gekweekte vogels. In gevangenschap zouden er ruim 700 vogels aanwezig zijn, verspreid over dierentuinen, parken en collecties over de ganse wereld. In Indonesië is de soort uiteraard wettelijk be-

dig wordt aan de toeristen geen toestemming meer gegeven om deze biotopen te bezoeken, waardoor er ook geen toeristische inkomsten meer zijn. Vele bossen waar de Balispreeuw vroeger voorkwam werden ondertussen in landbouwgronden omgezet. Naast de speciale beschermingsmaatregelen in Bali, worden ook overal in Europa maatregelen getroffen om de Balispreeuw te behouden. In 1989 werd in Duitsland, in samenwerking met andere Europese landen een kweekproject gestart voor de Balispreeuw waaraan zowel vogelkwekers uit o.a. Nederland als dierentuinen meewerken. Ook de Jersey Wildlife Preservation Trust of Jersey-Zoo van de bekende bioloog Durrell doet momenteel zware inspanningen om deze vogel te redden. In 1990 werden aldaar 35 Balispreeuwen geboren, waarvan de meeste overleefden.

De Balispreeuw is uiteraard een be-

om tot dergelijke kruisingen over te gaan, daar het meer dan noodzakelijk is om alle in gevangenschap aanwezige vogels in te zetten voor het behoud en kweek van deze sterk bedreigde soort. Kwekers van deze soort doen er dan ook, in het belang van de soort en het 'imago' van de ernstige aviculturisten, goed aan alle in hun collecties aanwezige vogels soort- of raszuiver te houden, en niet te mengen met andere soorten.

Geregeld worden ook in België en Nederland kweksuccessen behaald met de Balispreeuw. In Nederland zijn er 88 geregistreerd, maar de kans is zeer wel aanwezig dat er inmiddels al weer meer zijn tengevoege van kweekresultaten. In BOF (1986) vermeldt De Winter dat men de Balispreeuw kan kweken in een nestkast van 30x20cm. De beide oudervogels bouwen het nest, dat bestaat uit allerlei stro. Het vrouwtje bebroedt de eieren gedurende ca.14 dagen en dit zijn er gemiddeld 3 tot 4 per legsel. Het mannetje broedt soms gedurende korte periodes, als het vrouwtje de eieren verlaat om te fourageren. Beide oudervogels verzorgen en voederen

WAS VAN WEGGEWEEST?

schermde, maar er zou soms nog illegaal gevangen worden voor de handel en de wilde vogels worden steeds meer bedreigd door competitie om nestgelegenheid met de sterk toegenomen Zwartvleugelspreeuw of *Sturnus melanopterus*, die net als de Balispreeuw nestholten nodig heeft en van de situatie van massale ontbossing heeft geprofiteerd en zich goed aan de mens aanpast. De voornaamste bedreigingen voor de Balispreeuw bestaan uit lokale ontbossing, biotoopveranderingen en menselijke verstoring. Het verminderen van de ontbossing, is samen met het kweekproject in gevangenschap en het oprichten van reservaten en beschermd biotopen een dringende noodzaak. Daarnaast is de Balispreeuw kwetsbaar doordat ze weinig schuw zijn tegenover de mens. Vele biotopen zijn nu wel beschermd, maar tegenwoordig

schermde soort die gerangschikt is onder de CITES- of Wasinghton conventie en tot de BUD-lijst 1 in Nederland. Het houden van deze vogel moet dus telkens worden geregistreerd en aangegeven.

Om een kort, maar eigenlijk overbodig, signalement van deze prachtige spreeuw te geven kunnen we kort zijn. Het zijn sneeuwwitte vogels met zwarte vleugels en een zwarte, korte staart. Op de kop bevinden zich sierlijke kuifveren, die vooral tijdens de balts worden opgericht. Rond de ogen bevindt zich een naakte, blauwe ooghuid. Beide geslachten zijn identiek qua kleur, de vrouwtjes hebben alleen een veel kortere kuif. Deze spreeuw is niet langer dan zo'n 24 cm. In België werden volgens het BOF (1982) reeds kruisingen bekomen tussen een Balispreeuw en een Herdersmalna. Mij lijkt het minder aan te raden

de spreuwen vruchten-en insekteneters die het vooral gemunt hebben op mango, papaya, insekten, wormen, bessen en zaden. In gevangenschap worden zowel vruchten, zaden als insekten gevoederd zoals een mengsel van grasmierenlarven, meelwormen, huiskrekels of treksprinkhanen, vliegenmaden, wormen, rijst, zemelen, groenvoer, zachtvoer, eieren of platte kaas. Dat alles dient goed gemengd en versneden te zijn, en om een succesvolle kweek te garanderen dient het natuurlijke voedsel zoveel mogelijk te worden nagebootst.

Ik hoop U met deze bijdrage wat dicht bij deze prachtige, maar spijtig genoeg sterk bedreigde vogel te hebben gebracht. Het is een vogel die altijd boeiend is om naar te kijken en van te leren, maar ook een soort voor gespecialiseerde kweekcontra en vogelparken.

Lang leve de Balispreeuw!

Tekst: Eddy de Roeck
Foto: Horst Müller.

Bastaarden

Een bastaard is een nakomeling, ontstaan uit vermenging van verschillende, doch aan elkaar verwante soorten. Door bewuste bastaarderij ontstaan soms nieuwe variaties omdat bepaalde eigenschappen van de ene soort naar de andere soort kunnen worden overgebracht. Bij de kweek van bastaarden gaat het echter in veel gevallen om toevalsproducten die spontaan in een gemeenschappelijke volière worden geboren. Er zijn echter ook liefhebbers die zich speciaal toeleggen op de kweek van tentoonstellings- bastaarden. Dit zijn dan meestal bastaarden uit de paring Europese cultuurvogels x kanarie. Bij de NBvV worden niet alle bastaarden als tentoonstellingsvogels gevraagd. Zo worden bastaarden van parkietachtigen onderling en bastaarden van duiven en kwartels onderling niet gevraagd. De motivatie voor het niet vragen van deze bastaarden is om deze kweek niet te stimuleren en om de soorten raszuiver te houden. **Eigenlijk zouden er om die reden helemaal geen bastaarden meer gevraagd worden.** Wij moeten namelijk erg zuinig zijn op al onze tropische vogels, omdat import binnen niet al te lange tijd misschien helemaal niet meer mogelijk is. Maar ook de 'noodsprong' om bastaarden te kweken van de Europese cultuurvogels is achterhaald. Enkele jaren geleden was het uit-

gesloten om met Europese cultuurvogels aan een TT mee te doen. Inmiddels mogen de bekende soorten worden ingezonden en zoals het er op dit moment uitziet zal e.e.a. nog soepeler worden. Wij zijn daarom van mening dat de kweek van raszuivere Europese cultuurvogels niet alleen interessant is geworden, maar ook een noodzaak. Wij willen de bastaardkwekers daarom aanmoedigen om de soorten raszuiver te houden zodat ze na het TT-seizoen weer beschikbaar kunnen zijn voor andere liefhebbers die er verder mee willen kweken. Bij de bastaardkweek is het na één TT-seizoen afgelopen, bastaarden zijn in de meeste gevallen onvruchtbaar. Mannen kunnen mogelijk nog hun nut bewijzen als kamerzanger. Zolang de NBvV bastaarden blijft vragen, zullen er natuurlijk ook kwekers zijn die zich op de kweek van bastaarden zullen toeleggen. Het is ons overigens niet ontgaan dat tijdens de show te Breda de 'bastaardstraat' veel aandacht trok. De beoordeling van bastaarden door een keurmeester is geen eenvoudige zaak en aan een goede beoordeling ligt de feeling van de keurmeester ten grondslag. Standaard-eisen opstellen voor bastaarden heeft weinig zin omdat in de meeste gevallen de bastaarden niet aan zo'n standaard zullen voldoen omdat niet nauwkeurig voorspelbaar is hoe een bastaard zal uitkleuren. Wel zijn er richtlijnen opgesteld waaraan bastaarden moeten voldoen. Naast de reeds eerder genoemde 'niet gevraagde bastaarden' zijn er de groep van minder gewenste bastaarden.

Minder gewenste bastaarden zijn:

1. Bastaarden van soorten met hun ondersoorten etc.
2. Bastaarden tussen oudervogels, die uiterlijk grote gelijkenis vertonen.
3. Bastaarden van en met postuurkanaries.
4. Tri-hybriden.
5. Doorgekweekte bastaarden.

Niet gevraagde bastaarden en minder gewenste bastaarden worden bij een keuring laag gewaardeerd. Waarschijnlijk roept het bovenstaande bij U meer vragen op dan dat het duidelijkheid verschaft. Om die reden willen wij de geïnteresseerde bastaardkwekers aanbevelen om bij het Bondsbureau de herziene 'Algemene richtlijnen voor het keuren van bastaarden' te bestellen. Deze richtlijnen zijn op de eerste plaats voor de keurmeesters opgesteld om bastaarden op een uniforme wijze te kunnen keuren. Ook voor de bastaardkwekers lijkt ons deze richtlijn zeer waardevol en mogelijk zelfs onontbeerlijk. In deze richtlijn is b.v. een lijst opgenomen van de meest voorkomende minder gewenste bastaarden. Verder wordt veel aandacht besteed aan de kweek- en keurrichtlijnen voor de bastaarden van Europese cultuurvogels x kanaries. Met het verschijnen van deze herziene richtlijnen denken wij voor de nodige duidelijkheid te hebben gezorgd, duidelijkheid voor de keurmeesters, maar zeker ook voor de kwekers/inzenders van bastaarden.

De TC-Tropische vogels en parkietachtigen.

OPROEP

De Technische Commissie Kleur- en postuurkanaries zal in het voorjaar 1994 weer een opleiding tot keurmeester van kleurkanaries van start laten gaan.

Om met kans op succes deze opleiding te kunnen volgen zal men op de Bondskampioenschappen te Breda in januari 1994 een toelatingsexamen moeten afleggen. Deelname aan dit examen is alleen mogelijk als men aan de volgende eisen kan voldoen:

- Lid zijn van de N.B.v.V. en de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.
- Meer dan normale interesse hebben voor alles wat op kleurkanaries betrekking heeft.
- Gedurende meerdere jaren met succes verschillende kleuren, zowel reeds langer bestaande alsook zogenaamde "nieuwe kleuren", te hebben gehouden en gekweekt.
- Enige kennis met betrekking tot de vererving van kanariekleuren strekt tot aanbeveling.

● In staat zijn de voorkomende kanariekleuren te herkennen, er van uitgaande dat, zeker bij de reeds langer bestaande kleuren, geen ernstige fouten mogen worden gemaakt. Hiervoor is een gedegen basiskennis erg belangrijk.

● Bereid zijn gedurende minstens 2 jaren, één zaterdag per maand, aan de opleiding deel te nemen.

● Over voldoende vrije werkdagen beschikken om minstens 5 maal per seizoen bij verschillende keurmeesters, tijdens de officiële keuringen die aan wedstrijden voorafgaan, praktische keurervaring op te doen.

● Men mag niet kleurenblind zijn of moeite hebben met het herkennen van de kleuren rood en groen. Er zal daarom ter plaatse een test "kleuronderscheidingsvermogen", kortweg KOV genoemd, worden afgenomen. De kandidaat zal bereid moeten zijn hieraan mee te werken.

Indien men niet aan voornoemde eisen kan voldoen is het overbodig zich voor het toelatingsexamen aan te melden.

Bij een voldoende aantal geslaagden voor het toelatingsexamen zal men de daarop volgende opleiding in meerdere plaatsen in

het land kunnen volgen.

Zijn er over het hele land gezien te weinig geslaagden dan zal de opleiding centraal in Maarn plaatsvinden.

De opleiding is kosteloos, met dien verstande dat reis- en verblijfskosten voor eigen rekening zijn. Voor lesmateriaal dient op enkele tientjes te worden gerekend. Deze laatste kosten worden na slagen voor keurmeester gerestitueerd.

Ter kennismaking en ter voorbereiding op het toelatingsexamen zal door de Technische Commissie in de maand november in Maarn een introductie-dag worden gehouden.

Op deze dag zal de reeds aanwezige basiskennis worden getest en zullen alle mogelijke inlichtingen worden verstrekt. Belangstellenden voor bedoelde introductie-dag dienen zich vóór 9 september a.s. schriftelijk op te geven, met vermelding van het volledige adres en telefoonnummer, bij de coördinator van de opleiding voor keurmeester van kleurkanaries:

J.M.C. van Kempen
Geverikerstraat 896191 RN BEEK
Tel.: 046 - 371218.

Aan de achterblijvers van Havo 4

Het is de bedoeling dat jullie alleen of met z'n tweeën een programma voor een schoolreis naar Londen.

De taal die je hierbij gebruikt is Engels. Je krijgt er een cijfer voor voor Engels.

Je maakt een programma voor 5 dagen en beschrijft uitvoering wat je dagen gaat doen en wat de kosten zijn. Bovendien geef je de nodige achtergrondinformatie over de activiteiten die je onderneemt. Foto's leuk hierbij.

Per dag zorg je voor een pagina tekst, lettergrootte 10. Voor de beide kun je volstaan met een halve pagina.

Het budget voor de reis bedraagt 216 euro. Houdt er wel rekening met een groepsreis betreft waarbij je kortingen kunt bedingen.

Jouw reis ziet er natuurlijk heel anders uit dan de reis die je klasgenooten maken.

Doe je best, maak er iets leuks van en lever het in bij je docent Engelse maandag 12 september.

Met vriendelijke groet,

E. ter Veen
J.A. Muis

Aan de achterblijvers van Havo 4

Het is de bedoeling dat jullie alleen of met z'n tweeën een programma ontwerpen voor een schoolreis naar Londen.

De taal die je hierbij gebruikt is Engels. Je krijgt er een cijfer voor dat meetelt voor Engels.

Je maakt een programma voor 5 dagen en beschrijft uitvoering wat je op die dagen gaat doen en wat de kosten zijn. Bovendien geef je de nodige achtergrondinformatie over de activiteiten die je onderneemt. Foto's zijn erg leuk hierbij.

Per dag zorg je voor een pagina tekst, lettergrootte 10. Voor de beide reisdagen kun je volstaan met een halve pagina.

Het budget voor de reis bedraagt 216 euro. Houdt er wel rekening mee dat het een groepsreis betreft waarbij je kortingen kunt bedingen.

Jouw reis ziet er natuurlijk heel anders uit dan de reis die je klasgenoten maken!

Doe je best, maak er iets leuks van en lever het in bij je docent Engels op maandag 12 september.

Met vriendelijke groet,

E. ter Veen

J.A. Muis